

Az online sajtó-helyreigazítás aktuális kérdései
OTDK pályamunka

Jelige: madison

2014

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2.
2. Történeti előzmények	3.
3. Internetes sajtó, mint sajtótermék	5.
4. Az online sajtó jellegzetességei	7.
4.1 Technikai háttér	8.
4.2 A huzamosabb megjelenés lehetősége	9.
4.3 Tartalmi sokszínűség	10.
5. Felelősségi kérdések, a kommentek jogi helyzete.....	11.
6. Sajtó-helyreigazítási eljárás	15.
6.1 Jogforrások	15.
6.2 Perjogi szabályok.....	16.
6.2.1 A kereset	16.
6.2.2 Perbeli szereplők.....	17.
6.2.3 A sajtó-helyreigazítási per	18.
6.2.3.1 A bizonyítás perjogi szabályai.....	19.
6.2.4 A helyreigazító közlemény	20.
7. Az online helyreigazítás problémás kérdései	21.
7.1 Joghatóság	21.
7.2 Az igényérvényesítés határideje	23.
7.3 Az alperes meghatározásának problémája.....	24.
7.3.1 Az Smtv. fogalmi rendszere.....	25.
7.3.2 Alperes az átmeneti időszakban.....	26.
7.3.3 A hatályos szabályozás	27.
7.4 A valótlan tény híresztelése	28.
7.5 A bizonyítás problémája.....	30.
7.6 Helyreigazító közlemény közzététele.....	31.
7.6.1 Közzététel módja	31.
7.6.2 Közzététel időtartama	33.
8. Összefoglalás.....	35.
9. Felhasznált irodalom	37.

1. Bevezetés

Az internetes sajtótermékekkel a médiapiac egy új szereplővel lett gazdagabb, és tett szert olyan széles befolyásra, hogy jogi szabályozása megkerülhetetlenné vált. Villányi József a nyomtatással bekövetkező változásokkal tartja egyenértékűnek, amelynek jelentőségén túl is mutat azzal, hogy az internet a globalizáció eszköze, amely pedig a gazdaság és társadalmi fejlődés eszközét és elemét is jelenti egyben.¹ A dolgozat szempontjából az internet adta lehetőségek közül a vélemények és gondolatok szinte korlátlan cseréjére gyakorolt hatása bír relevanciával, hiszen így a jogsértést tartalmazó tartalmak is gyorsan kaphatnak nagy nyilvánosságot. Különösen jelentős károkat tud okozni akkor, ha a sajtóban, tehát eleve a nyilvánosság számára szánt tartalomban jelenik meg. A magyar jogrendszerben a sajtó-helyreigazítás az az eszköz, amely az interneten keresztül megvalósuló, a jóhírnév megsértésére alkalmas jogsértés esetén megfelelő védelmet tud nyújtani.

A 2010-ben lezajlott, a sajtót és a médiát is érintő nagy reformok során a jogalkotó alkalmazkodva a kor előírásaihoz az új sajtótörvény eddigi gyakorlattól eltérő hárompilléres szabályozási rendet (írott sajtó – elektronikus sajtó – telekommunikáció, hírközlés) alakított ki, és egységes szabályozást alkotott.²

Az online sajtó szabályozás alá vonása szentesítette a korábbi gyakorlatot. A 2010-es szabálmódosítással az online sajtó is elismerést nyert mint sajtótermék, de nem születtek róla külön rendelkezések, hanem a nyomtatott sajtóval került egy elbírálás alá – annak ellenére hogy tulajdonságait tekintve jelentősen eltérnek egymástól – , ezzel a jogalkotó egyértelműen a monolitikus szabályozás talajára helyezkedett. Ennek tükrében felmerül a kérdés, hogy az online sajtóban alkalmazott sajtó-helyreigazítás képes-e betölteni rendeltetését és megfelelő védelmet tud-e nyújtani a jogsértő közleményekkel szemben? A kérdés aktualitása abban rejlik, hogy a sajtó-helyreigazítás szabályai széles kereteket határoznak meg, amelyet csak a bírói gyakorlat képes megtölteni tartalommal, így az online helyreigazítás értékelése csak a jogalkotás és a jogalkalmazás együttes vizsgálatával lehetséges. Az új szabályok hatályba lépése óta eltelt három év elég idő következtetések levonására.

A dolgozat három fő egységre osztható. Az első részben az online sajtó jellegzetességeinek bemutatására kerül sor a felelősségi kérdések érintésével. A dolgozat másik nagy szerkezeti

¹ Villányi József: A véleménynyilvánítás szabadságának büntetőjogi korlátai az interneten, Acta Humana, 2003. 4. szám, 29. o.

² 165/2011. (XII. 20.) AB határozat

egységében magának a sajtó-helyreigazításnak, a téma szempontjából releváns szabályai kerülnek bemutatásra. Az első két rész és a harmadikban bemutatott bírói gyakorlat ismeretében értékelhetővé válik a helyreigazítás online felületre áttett alkalmazása.

2. Történeti előzmények

A sajtó-helyreigazítás a sajtóról szóló 1914. évi XIV. törvénycikkben került először megfogalmazásra, oly formában, hogy az anyagi jogi és az eljárásjogi szabályok is ebben a törvényben szerepeltek. Az 1914-ben lefektetett szabályokkal azért is érdemes részletesebben foglalkozni, mert ebben már kirajzolódnak a jogintézmény sajátosságai, amelyek száz év elteltével is jellemzik.

Az anyagi jogi szabályok közül ilyen jellegadó például a jogsértő magatartás meghatározása, hiszen a mai szabályokhoz hasonlóan a valótlan tény állítása vagy való tények hamis színben való feltüntetése jelenti a jogsértést. A kor technikai hátterét tükrözve kizárólag a nyomtatott sajtótermékekre szabva ismerős vonásokat tartalmaz a helyreigazító közlemény közzétételének módja is (ugyanazon a helyen, ugyanazon nyomással, díjfizetés nélkül, változatlanul kell közölni).³ Röviden definiálásra került az időszaki lap fogalma, amelyek a törvény értelmezésében azon sajtótermékek, amelyek az egy hónapot meg nem haladó időközben jelennek meg.⁴ Az időszaki lap mai fogalmi elemei közül, tehát a periodicitás jelentette az egyetlen feltételt.

Az eljárásjogi szabályok közül kiemelendő a megjelenéstől számított harmincnapos határidő, amelyen túl már nem lehetett helyreigazítást kérni. Igaz a törvény nem tartalmazott a bírósághoz fordulás tekintetében határidőt,⁵ de a gyorsaságot hivatott szolgálni, hogy a panasz beérkezésétől számított harmadik napra ki kellett tűzni a tárgyalást, fellebbezésre huszonnégy óra állt rendelkezésre, amely fölött az illetékes törvényszéknek három napon belül kellett döntést hoznia.⁶ A panaszosnak az esetleges mulasztással okozott sérelmet úgy igyekezett kiküszöbölni, hogy a szerkesztő költségére más időszaki lapban is közzé kellett tennie a közleményt. A bizonyítás ma is alkalmazott, szűk körben ismert lehetősége is innen ismert, hiszen a bizonyítás csak akkor volt lehetséges, ha a helyreigazítás valótlanúsága nyomban és kétségbevonhatatlanul bizonyítható. A bizonyítás tehát a panaszost terhelte.⁷

³ 1914. évi XIV. törvénycikk a sajtóról 20. §

⁴ 1914. évi XIV. törvénycikk a sajtóról 3. §.

⁵ Pribula László: A sajtó- helyreigazítás bírsági gyakorlata, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012. 28. o.

⁶ 1914. évi XIV. törvénycikk a sajtóról 21. §

⁷ 1914. évi XIV. törvénycikk a sajtóról 21. §

A törvény a szerkesztőt jelölte meg alperesként és pervesztessége esetén a felmerült költségeket is neki kellett viselnie.⁸ A kiadót csak akkor terhelték költségek, ha a bíróság döntésének végrehajtása a kiadó utasítása miatt nem történt meg, tehát neki felróható.⁹ A költségek viselése nem kapcsolódott a perképesség kérdéséhez. A szabályozásból arra lehet következtetni, hogy helyreigazítási ügyekben a szerkesztő a felelős.

A törvény a II. világháború végéig hatályban maradt, de ezt követően nem született új szabályozás, a 26/1959. (V.I.) Kormányrendeletben szerepelt ugyan a sajtó-helyreigazítás, de kizárólag a közérdek sérelme esetén lehetett kérni és a büntetőeljárás szabályait rendelte alkalmazni.¹⁰

A szabályozás máig kiható változása az 1972. évi 26. törvényerejű rendelettel kezdődött, amely az anyagi és eljárásjogi szabályokat is a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben helyezte el. A helyreigazítás ma ismert fragmentált szabályozása az 1977. évi IV. törvénnyel született meg, amellyel az anyagi jogi szabályok a Polgári Törvénykönyvbe kerültek, ezen belül is a személyhez fűződő jogok közé, kijelölve ezzel funkcióját, mint a személyiségvédelem objektív eszköze. Az új szabályok fenntartották az 1914-es szabályozás jellegzetességeit, főbb változás a helyreigazításra kötelezhető médiák körében történt, hiszen a technika fejlődésének követelményeként a rádióban, a televízióban és a filmhíradóban elhangzott valótlan tények tekintetében is lehetőség nyílt helyreigazítás kérésére.¹¹

Az Smtv. hatálybalépésével (2011. január 1.) kerültek ki az anyagi jogi szabályok a törvényből, azonban egy utaló szabály formájában egészen az új Polgári Törvénykönyv (továbbiakban Ptk.) hatályba lépéséig (2013. március 15.) a polgári jogi kódex része maradt. Kikerülése a törvénykönyvből, azonban nem jelenti a személyiségi jogsértési jellegének elvesztését, hiszen a törvényben a nevesített személyiségi jogok között szerepel a jóhírnév megsértése,¹² emellett a Polgári Törvénykönyvről szóló törvényjavaslat miniszteri indoklása szerint a törvény egy személyiségjogi generálklauzulát tartalmaz, amely alapján a nem nevesített személyiségi jogok is védelmet nyernek.¹³

⁸ A helyreigazítás szabályozása kezdetektől kezdve kizárta a szerző felelősségre vonhatóságát. A kiadó pedig csak felróható magatartása esetén felel.

⁹ 1914. évi XIV. törvénycikk a sajtóról 23. §

¹⁰ Bayer Judit: Sajtó- és médiajog, <http://www.policy.hu/bayer/Mediajogtortenet.pdf> 2. o.

¹¹ 1959. évi IV. törvény 79. § (1)

¹² 2013. évi V. törvény 2:43. § d

¹³ T/7971. számú törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyvről

3. Internetes sajtó, mint sajtótermék

Az online felület a kommunikációs lehetőségek széles körét biztosítja, az ezek között való eligazodás szükséges, ha jogi keretek közé szeretnénk szorítani. Különösen fontos tehát olyan jogintézmény alkalmazási körének kijelölésekor, mint a sajtó-helyreigazítás.

Az online felületen való helyreigazítás esetén az első lépés annak eldöntése, milyen internetes közlésekre lehessen alkalmazni a helyreigazítás intézményét. Az egyik lehetséges kört, a korábbi szabályok alkalmazásakor is a professzionális internetes sajtótermékek képezték, amelyek a nyomtatott sajtó sajátosságaival rendelkeznek. A 2010 előtti bírói gyakorlat ebbe az irányba tett lépéseket azzal, hogy a sajtó-helyreigazítási perekben a bíróság időszaki lapként aposztrofálta azon online sajtótermékeket, amelyek impresszummal, szerkesztőséggel rendelkeztek, valamint folyamatos volt a megjelenése, elérhetősége és friss hírekkel szolgált.¹⁴ A másik, bővebb értelmezés szerint a szintén folyamatos megjelenésű és frissülő tartalommal jelentkező weblapok, internetes naplók esetén is alkalmazhatóvá kell tenni a helyreigazítást.¹⁵

A hatályos szabályozás végül eldöntötte a kérdést azzal, hogy – korábbi gyakorlattól eltérően, ahol a Polgári Törvénykönyv része volt – a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvényben (továbbiakban Smtv.) kerül szabályozásra a sajtó-helyreigazítás, a törvény tárgyi hatálya pedig internetes tartalom esetén az online újságokra és hírportálokra is kiterjed.¹⁶

Mivel a törvény nem tartalmaz definíciókat, vagy részletszabályokat az online sajtóval kapcsolatban, a joggyakorlatra várt annak eldöntése, milyen kritériumoknak kell megfelelnie egy internetes tartalomnak, hogy sajtóterméknek minősüljön. A probléma megoldásához az Smtv., valamint a már nem hatályos, a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény (továbbiakban Stv.) fogalmi rendszere és a bírói gyakorlat nyújt segítséget.

Az a tény, hogy a törvényben az internetes újság és a hírportál pontosabb definiálására nem kerül sor, továbbá az, hogy a jogalkotó az „újság” szót használja, a nyomtatott sajtóval való

¹⁴ BDT 2009.2148

¹⁵ A professzionális sajtó helyreigazítási kötelezettség alá vonása mellett érvelt Kiss Tibor, aki szerint nem célravezető egy speciálisan sajtójogi intézmény alkalmazását kiterjeszteni a média körén kívül. In: *Kiss Tibor: Sajtó-helyreigazítás az Interneten*, Magyar Jog, 2006. 11. szám, 667. o. Ezzel szemben a Körmendy-Ékes Judit – Lengyel Márk szerzőpáros szerint kétséges, hogy lehetne-e egyáltalán minden kétséget kizáróan definiálni a professzionális média fogalmát, hiszen az interneten elmosódik a nyilvánosság számára megjelentett tartalom a magánszférában történőtől. Az ismérvek hiányában nem lehetséges tehát a megkülönböztetés. In: *Körmendy-Ékes Judit – Lengyel Márk: Az on-line helyreigazítás az európai jog felfogásában*, Magyar Jog, 2005. 309-310. o.

¹⁶ Az internetes tartalmak sajtótermékként való kezelése nem kizárólag az Stv-ből, hanem A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv rendelkezéseiből is következik. In: *Sarkady Ildikó: Médiajogi írások, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2005, 159. o.*

azonos elbírálásra utal.¹⁷ Ebből következően az internetes újság pontosabb definiálása megvalósítható a nyomtatott sajtóra vonatkozó ismérvek alapján.

Az Smtv. a sajtótermék fogalma körében konkrétan meghatározza, hogy sajtótermék a napilap és más időszaki lap egyes számai, valamint internetes újság vagy hírportál lehet.¹⁸ A korábbi szabályozás az időszaki lap jellemzőinek való megfelelése alapján nyilvánította sajtóterméknek az adott online tartalmat. Mivel a hatályos szabályozás nem definiálja külön az időszaki lap fogalmát, ezért az Stv. időszaki lap fogalma nyújt számunkra eligazítást.¹⁹ Eszerint időszaki lapnak minősül az, amely legalább egy naptári évben egyszer megjelenik (periodicitás), azonos címmel vagy tárgykörrel kerül kiadásra, továbbá évfolyamszámmal, sorszámmal, keltezéssel van ellátva, önálló szerzői alkotást vagy fordításként az újságírás körébe tartozó írást vagy tudományos munkát, fényképet, grafikát, karikatúrát vagy rejtvényt közöl.

Az Smtv. sajtótermék definíciójának további fogalmi elemeit vizsgálva az említetteken kívül követelményként merül fel a tartalomszolgáltatás gazdasági szolgáltatási jellege, a szerkesztői felelősség, valamint, hogy elsődleges célja a szövegből, illetve képekből álló tartalmak nyilvánosságához való eljuttatása legyen, tájékoztatás, szórakozás vagy oktatás céljából.²⁰ Az internetes sajtó esetén a gazdasági szolgáltatás jelleg érdemel külön említést, hiszen az internetes sajtó egyik jellemzője, hogy ellenszolgáltatás nélkül hozzáférhető az olvasók számára.²¹ A látszólagos ellentét feloldása a gazdasági tevékenység két fontos összetevőjének, az üzletszerűségnek és az önálló gazdasági szolgáltatás kibontása útján lehetséges.

Az Smtv. a médiaszolgáltatás fogalmának meghatározásakor az Európai Unió működéséről szóló szerződésben meghatározott gazdasági szolgáltatásból kiindulva az önállóságot és az üzletszerűséget emeli ki, amelyet a fogalom szerint rendszeresen, nyereség elérése érdekében, gazdasági kockázatvállalás mellett végeznek.²² A rendszeresség következik az időszaki lap megjelenéssel kapcsolatos kritériumaiból. Nyereség esetén pedig gondolhatunk a reklámtevékenységből származó bevételekre, hiszen az ellenszolgáltatás tágabb értelmezéséből következően nem számít, hogy az nem közvetlenül az olvasótól vagy harmadik személyektől, azaz a reklámozóktól is származik.²³ Felmerül azonban a kérdés,

¹⁷ Koltay András – Mayer Annamária – Nyakas Levente – Pogácsás Anett: A médiaszolgáltatás és a sajtótermék fogalma az új magyar médiaszabályozásban, <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/2014sz/06.pdf>, (2014. 07. 30.) 97. o.

¹⁸ Smtv. 1. § 6. pont

¹⁹ Stv. 20. § f. pont

²⁰ Smtv. 1. § 6. pont

²¹ Meg kell azonban jegyeznünk, hogy külföldön nem egyedi tendencia az online újságok elérésén előfizetési díjhoz való kötése. Példaként említhető a német Die Welt napilap vagy a The Times brit napilap.

²² Smtv. 1. § 1. pont

²³ Koltay András – Lapsánszky András: Médiajogi kommentárok, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2014, 28. o.

hogy mi számít reklámtevékenységnek. A Kúria értelmezése szerint az a tény önmagában, hogy a blogon a név illetve az elérhetőség feltüntetésre kerül, önmagában még nem alapozza meg, annak gazdasági szolgáltatás jellegét.²⁴

Az online tartalom újságként való kezeléséhez fontos kritérium a gazdasági szolgáltatás önálló jellegének meghatározása, hiszen az olyan szolgáltatás, amely más gazdasági tevékenységhez kapcsolódik, inkább a kereskedelmi célú honlapokhoz áll közelebb, amelyre nem terjed ki az Smtv. hatálya (például a kereskedelmi célú internetes honlapok).²⁵

A fent említett gyakorlatot az Alkotmánybíróság is megerősítette annak kimondásával, hogy a magáncélú honlapok, blogok nem kezelhetők együtt a tömegek tájékoztatására szánt, médiumként viselkedő internetes újságokkal.²⁶

4. Az online sajtó jellegzetességei

Az írott és az online sajtó közötti hasonlóságok megragadhatóak a nyomtatott sajtó legfontosabb sajátosságaiban, hiszen szerkesztőséggel rendelkeznek, és újságírók dolgoznak bennük. A különbségek főként a két sajtótípus technikai különbségéből fakadnak, amelyből következik a lapzártá fogalmának átértelmeződése is, mint arra Bodoky Tamás²⁷ is rámutatott, az online újságok szerkesztőségei napi huszonnégy órán át dolgoznak a hét minden napján, tehát lehetőségük nyílik arra, hogy percenként frissítésre kerüljenek a saját, illetve a mástól származó információk.²⁸ Az offline sajtó körében a napilapok rendelkeznek a legnagyobb rugalmassággal a lapzártá tekintetében, ennek ellenére láthatóan nem vehetik fel a versenyt a napközben is állandóan frissülő online tartalommal szemben.

A dolgozat ezen részében azokat a szempontokat vesszük figyelembe, amelyek egy esetleges sajtóper során problémát jelentenek, a teljesség igénye nélkül tesszük ezt, hiszen számos szempont szerint lehetne még kiemelni a két sajtótípus különbségeit, mint például a különböző médiatartalmaknak az emberi gondolkodásra gyakorolt eltérő hatásainak kontextusában.²⁹ Ez azonban egyrészt a dolgozat témáját tekintve kevésbé bír relevanciával, másrészt a terjedelmi korlátok sem teszik ezt lehetővé.

²⁴ Kúria Pfv.IV.20.642/2014/6.

²⁵ Koltay András – Lapsánszky András: Koltay András – Lapsánszky András: A médiaszabályozás kommentárja, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2011, 19. o.

²⁶ 165/2011. (XII. 20.) AB határozat) VI/1.4. pont

²⁷ Bodoky Tamás: A hírportál mint tömegmédium, http://www.mediakutato.hu/cikk/2005_02_nyar/05_hirportal, (2014.09.12)

²⁸ Bodoky Tamás: i.m.

²⁹ A témáról bővebben lásd: Czegléd Csaba: Internetes sajtótermék esetében a közzététel és hozzáférhetőség kérdése a sajtó-helyreigazítási eljárásban, <http://www.czegledylaw.hu/sites/default/files/Internetes%20sajt%C3%B3term%C3%A9k%20eset%C3%A9ben%20a%20k%C3%B6zz%C3%A9t%C3%A9s%20h%C3%A9rhet%C3%A9s%C3%A9g%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9se>

4.1 Technikai háttér

Röviden szót kell ejtenünk az internetes sajtó technikai háttérében rejlő eltérésekről, hiszen ezeknek közvetlen hatásuk van az online publicisztika sajtó-helyreigazításának mikéntjére.

Az online sajtó működése teljesen eltér a nyomtatott sajtónál megszokottól, gondoljunk csak például a terjesztés kérdésére, hiszen az online sajtó kapcsán nem nyomdákról és terjesztőkről, hanem tárhelyszolgáltatókról és tartalomszolgáltatókról beszélünk. Ebből is látszik, hogy az internethez való hozzáféréshez és a szolgáltatások igénybevételéhez különböző tevékenységeket végző természetes és jogi személyekre van szükség, akiknek különbözik a jogi megítélése is.³⁰

Az internetszolgáltatókon belül három csoportot lehet megkülönböztetni: 1. A hozzáférés szolgáltatókat (access provider), akik a felhasználók számára hozzáférhetőséget biztosítanak az internethez. 2. a tárhelyszolgáltatókat (host provider), akik tárhelyet biztosítanak az igénybe vevő által biztosított információknak (közvetítő szolgáltató Ektv. 10. §), 3. csoport a tartalomszolgáltatók (content provider), amelyek saját tartalommal jelennek meg. Ezt a csoportot a tevékenységek sokszínűsége jellemzi, hiszen szűk értelemben ide tartozik a tájékoztató vagy szórakoztató tartalmak szolgáltatása, tág értelemben pedig példaként említhető az elektronikus kereskedelmi szolgáltatás.³¹ Ez utóbbi azért jelentős, mert az internetes újságok és hírportálok működésének alapját jelenti. A sajtótermék korábban ismertetett fogalmából következően a tájékoztató vagy szórakoztató tartalmak szolgáltatása, amennyiben magán hordozza az időszaki lap tulajdonságait, az Smtv. hatálya alá tartozik, amíg a többi szolgáltatás például a kereskedelmi ügyletek és a felek között kommunikációt megvalósítók pedig az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (továbbiakban Ektv.) hatálya alá.

Most, hogy az Smtv. hatálya kiterjed az online sajtótermékekre is, tehát az internetes tartalomszolgáltatók egy részére, indokolt lett a felelősségi kérdések vizsgálata és újragondolása. Az Smtv. hatálya alá tartozó tartalomszolgáltatók felelőssége kiterjed a tartalomra, a közvetítő szolgáltatónak enyhébb a felelőssége, ugyanis a törvényi feltételek fennállása esetén lehetősége van a kimentésre.³²

[%A9g%20k%C3%A9rd%C3%A9se%20a%20sajt%C3%B3-helyreigaz%C3%ADt%C3%A1si%20elj%C3%A1r%C3%A1sban%20-%20publik%C3%A1ci%C3%B3.pdf](#)
(2014.08.30.)

³⁰ Dósa Imre – Polyák Gábor: Informatikai jogi kézikönyv, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2003 135. o.

³¹ U. o. 136. o.

³² Ektv. 8-11. §

4.2 A huzamosabb megjelenés lehetősége

Fontos eltérés az offline sajtóval szemben, hogy az online sajtóban megjelent tartalom – szolgáltatótól függően – huzamosabb ideig hozzáférhető. A nemzetközi joggyakorlat különböző válaszokat ad arra a kérdésre, hogy mikortól értelmezhető a jogsértés kezdete. Az amerikai bírói gyakorlat értelmében a tartalom felhelyezése az irányadó, a brit felfogás szerint viszont folyamatosnak kell tekinteni a publikálást. A német szabályozás az amerikaival ért egyet, emellett három hónapos határidőt jelöl meg a válaszadás igényének érvényesítésére.³³ A magyar jog a jogsértés kezdetét a sérelmezett tartalom közzétételének kezdetéhez köti, és ezen időpont jelenti a helyreigazítási kérelem sajtóhoz való eljuttatásának kezdő időpontját is. A hosszabb megjelenést a tartalomszolgáltató egy archívum létrehozásával képes biztosítani, amelynek csak a rendelkezésre álló tárhely keretei szabhatnak korlátot. Ez azonban a sajtónak kizárólag szabad akaratán múlik és nem törvényben foglalt kötelezettsége. Az ezzel kapcsolatos szabályozási hiányosságok egy esetleges sajtóper esetén jelentkezhetnek. Ugyanis a visszakereshetőség problémája miatt, mind a sajtó-helyreigazítás, mind más, a polgári jog vagy a büntetőjog hatálya alá tartozó per esetén, nehézséget okoz a bizonyíthatóság kérdése az online felületen elkövetett jogsértés esetén.

Az Stv. a felelősséggel kapcsolatos részeknél³⁴ tartalmazta, hogy a tájékoztatás anyagát a nyilvános közléstől számított harminc napig, helyreigazításra való igény esetén pedig az eljárás befejezéséig meg kell őriznie a sajtónak.³⁵ A hatályos szabályozás ilyen rendelkezést azonban nem tartalmaz. A jogalkotó nem volt következetes a jogszabály megalkotásakor, hiszen pont akkor távolította el az említett rendelkezést, amikor a bizonyíthatóság problémájával küzdő internetes sajtótermékekre kiterjesztette a törvény hatályát.

Egyedül A Tartalomszolgáltatási Kódex a Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesületének a tartalomszolgáltatásra vonatkozó működési, etikai és eljárási szabályzata (továbbiakban Kódex) írja elő a tagsággal rendelkező tartalomszolgáltatóknak a harminc napos archiválási és szükség esetén hozzáférhetőségi kötelezettséget. A módosított Kódex kiemeli, hogy az internetes tartalomszabályozás speciális visszakereshetőségi és számonkérhetőségi feltételeket kíván, tehát a szabályozást az internetre is kiterjesztette.³⁶ A bizonyítás problémája azonban továbbra sem tekinthető megoldottnak, hiszen a Kódexben foglaltakat bírósági úton nem lehet kikényszeríteni, illetve kizárólag a tagokra kötelező.

³³ Körmendy-Ékes Judit – Lengyel Márk: i.m. 310-311. o.

³⁴ Stv. 18-19. §

³⁵ Stv. 19. § (8)

³⁶ Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesületének A Tartalomszolgáltatásra vonatkozó működési, etikai és eljárási szabályzata. 6. pont

4.3 Tartalmi sokszínűség

Az online sajtó a nyomtatotthoz képest a tartalmak szélesebb skáláját képes egy időben megjeleníteni, amelyre a nyomtatott sajtóban a technikai korlátok között nincs lehetőség (például ilyennek tekinthető a videó formátumú tartalom elhelyezése a szövegbe ágyazva).³⁷ Épp ezért nem egyszerű annak a kérdésnek az eldöntése, hogy mi számít szerkesztett tartalomnak, tehát mire terjed ki az Smtv. hatálya. A dolgozat ezen részében ezekről a tartalmakról teszünk röviden említést.

Az online sajtó esetében nem érvényes a formai kötöttség, amely az offline sajtót jellemzi. Ugyanis nem csak egy másik sajtótermékben megjelenő közlésre való utalásra van lehetőség, hanem a tartalomba ágyazott hiperlinkek segítségével egy másik internetes tartalom megjelenítésére is, ami a nyomtatásban kivitelezhetetlen. Ennek több módja lehetséges, ugyanis a hiperlink egy honlap kezdőoldalára is mutathat (felszíni link), de vezetheti az olvasót a honlapon belüli mélyebben fekvő oldalra is (belső link), harmadik eset, amikor az oldal lehívásával automatikusan érzékelhetővé teszi egy másik weboldal tartalmi elemeit.³⁸

Az Smtv. az online sajtó két változatát említi, azonban nem tesz köztük különbséget fogalmi, szabályozási szinten, ezért jelentőséggel a tartalom megjelenítése kapcsán találkozhatunk. A hírügynökségek más médiatartalom-szolgáltatókat látnak el tudósításokkal, riportokkal, fényképekkel és más hírközlési anyagokkal.³⁹ Az internetes újságok egyrészt lehetnek egy nyomtatott sajtótermék online változatai is (például hvg.hu), másrészt önálló sajtótermékek, amelyek saját tartalmat állítanak elő. Az önálló internetes újság esetén további differenciálásra van lehetőség a mainstream média körébe tartozó és az úgynevezett hírgyűjtő oldalakra.⁴⁰

A mainstream híroldalak saját előállítású, szerkesztett tartalmak, vagy eredetileg is a webre készített tartalmak gyűjteményét közvetítik. Ezzel szemben a hírgyűjtő oldalak, amelyek keresőmotorokhoz vagy ügynökségekhez kötődnek, az interneten megjelenő más híroldalakhoz biztosítanak hozzáférést linkeken keresztül. Az itt megjelenített tartalom is lehet szerkesztett tartalom, ha kategorizálják a linkeket és megjegyzéseket is fűznek

³⁷ Ezt nem szabad összekeverni a lekérhető műsorszámmal, ahol ezek a videók a műsorkínálat részét képezik, ugyanis ekkor arról van szó, hogy az internetes sajtótermék oldalán lekérhető médiaszolgáltatás is elérhető. In: *Koltay András – Lapsánszky András*: [2011] i.m. 25. o.

³⁸ *Pázmándi Kinga – Verebics János*: E-jog, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012, 214. o.

³⁹ *Kovács László*: A jogalkalmazás mindennapi kérdései a sajtó-helyreigazítási perekben, *Magyar Jog*, 2011. 11. szám, 663. o.

⁴⁰ *Mark Deuze*: A web és a webes újságírás típusai, *Médiakutató*, 2003 ősz, http://www.mediakutato.hu/cikk/2003_03_osz/04_webes_ujsagiras/

hozzájuk.⁴¹ Amennyiben kategorizálni szeretnénk az internetes újságokat és a hírportálokat, akkor mondhatjuk, hogy a mainstream média az előbbinek, a hírgyűjtő oldalak az utóbbinak feleltethetőek meg. Ipso iure azonban nincs jelentősége az elhatárolásnak, hiszen a bejelentési kötelezettség teljesítése során a kiadó vagy az alapító maga dönt a sajtótermék internes sajtóként vagy hírportálként való minősítését illetően.⁴²

Az internetes tartalmak új dimenziókat nyitottak a kommunikáció terén is, nem csak a személyes kapcsolattartást könnyítették meg, hanem az újságok és olvasóik táborát is közelebb hozták egymáshoz. Az írott sajtó esetén is lehetőség nyílt arra, hogy az olvasó észrevételeit, véleményét a nyilvánosság előtt ismertesse, azonban nem minden, a véleményét ismertetni kívánó vállalta a szerkesztőséggel való kapcsolatfelvétel tortúráját, a könnyed válaszadás lehetősége és az anonimitás védelme azonban motiválóan hat az olvasókra. A kommentelés olvasói magatartásra való befolyása tehát nem kérdéses, mára elengedhetetlen részét képezik az internetes újságoknak, épp ezért a jogi szabályozás sem hunyhat szemet felettük. Ez a tendencia megnehezíti a felelősség kérdésének eldöntését, hiszen az internetes sajtótermék felületén jelenik meg a jogsértő tartalom, de nem a sajtó közleményeként. A dolgozat későbbi részében ez a probléma részletesebben is kifejtésre kerül.

A fejezetben említett eltérések miatt, mind a jogalkotók, mind a jogalkalmazók egy sor nehézséggel és megoldandó kérdéssel találják szembe magukat. Az online sajtóval együtt járó interakció és anonimitás olyan új helyzeteket teremtettek, amelyek gyors és sajátos szabályozást igényelnek.

5. Felelősségi kérdések, a kommentek jogi helyzete

Bármely, a sajtót érintő szabályozás elemzéséhez elengedhetetlen a felelősséggel kapcsolatos kérdések vizsgálata, tehát annak feltárása, hogy a média működésével kapcsolatban ki és miért vonható felelősségre.⁴³ A felelősség kérdésének tárgyalásakor egyrészt kitérünk a törvényi szabályozási környezetre, másrészt a sajtót terhelő objektív felelősség bemutatására is.

Az 1986. évi II. tv-ben a felelősségi kérdések, pontosabban a felelős személyek a Vegyes és záró rendelkezésekben kaptak helyet. Az Smtv. lényegesen változtat a felelősségi szabályok leírásán, hiszen önálló cím alatt egy generálklauzula rendelkezik róla, amelynek jogszabályi keretét az Smtv. és a 2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a

⁴¹ *Mark Deuze*: i.m.

⁴² *Koltay András – Mayer Annamária – Nyakas Levente – Pogácsás Anett*: i.m. 97. o.

⁴³ *Gálík Mihály– Polyák Gábor*: Médiaszabályozás, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2005, 77. o.

tömegkommunikációról (továbbiakban Mttv.) adja.⁴⁴ A korábbi szabályozással ellentétben nem tesz említést külön a büntetőjogi, polgári jogi, szabálysértési, fegyelmi és anyagi jogi felelősségről. Ennek ellenére ez nem jelenti azt, hogy a felsorolt jogszabályok szerint ne lehetne felelősségre vonni az előállításban közreműködő személyeket.⁴⁵

A törvény a médiatartalom-szolgáltató felelősségéről rendelkezik, amely a szerkesztői szabadság és függetlenség korlátját jelenti.⁴⁶ A médiatartalom-szolgáltató említésével a törvény már nem nevesíti a szerkesztőséget, ahogy az 1986-os törvényben a felelősségre vonható személyek között szerepelt a szerkesztőség vezetője. Az új sajtójogi szabályozás a szerkesztő és a szerkesztőség felelősségét nem kívánta külön rendezni. Ezen logika alapján a sajtó-helyreigazításra kötelezhetőek köréből is kikerült a szerkesztő az eredeti elgondolások szerint. A médiatartalom-szolgáltató megnevezésével ugyanis egyértelműen az alapítót és a kiadót, tehát egy jogi személyt nevezi meg a felelősségre vonhatóság alanyaként.

A felelősségi kérdések tárgyalásakor kell még említést tennünk a sajtót terhelő objektív felelősségről. Ennek oka, hogy a média főként személyhez fűződő jogokat képes megsérteni, amely speciális felelősségi szabályokat igényel.⁴⁷ Az objektív személyiségvédelmi intézkedések alkalmazása – amelynek egyik speciális eszköze a sajtó-helyreigazítás is – független a jogsértő vétőképességétől, a vétkességtől vagy a felróhatóságtól, ugyanis a személyiségi jog megsértését akkor is orvosolni kell, ha a jogsértő magatartás nem felróható.⁴⁸

A sajtót terhelő objektív felelősség tekintetében nem egységes a jogelmélet. Sarkady Ildikó szerint szükséges egyrészt a jogbiztonság érdekében, másrészt, hogy a sajtó felelőssége ne kerülhessen a mindennapi politika befolyása alá.⁴⁹ Koltay András álláspontja alapján pedig az objektivizált felelősségnek köszönhetően válik a sajtó-helyreigazítás a megfelelő tájékoztatás eszközévé azon túl, hogy a személyiségvédelem egyik eszköze.⁵⁰ Az említettekkel ellentétes álláspontot képvisel Hanák András, aki határozott véleményében amellet foglal állást, hogy az objektív felelősség egyrészt dogmatikai problémákat vet fel, másrészt nehezen fér meg a sajtószabadsággal. Nem arra helyezik a hangsúlyt, hogy kellő gondossággal járt-e el a sajtó,

⁴⁴ Smtv. 21. § (1)

⁴⁵ Koltay András – Lapsánszky András:[2014] i.m. 108. o.

⁴⁶ U. o. 108. o.

⁴⁷ Koltay András – Nyakas Levente: Magyar és európai médiajog, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2012, 859. o.

⁴⁸ Wellmann György (szerk.), Polgári jog – Bevezető és záró rendelkezések, Az ember mint jogalany, Öröklési jog Az új Ptk. magyarázata I/VI., HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013, 160. o.

⁴⁹ Sarkady Ildikó: i.m. 158. o.

⁵⁰ Koltay András: Sajtó-helyreigazítás és válaszcikk: a sajtószabadság korlátja vagy kiteljesítése?, <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20084sz/12.pdf>, (2014. 07. 21.) 152. o.

nem veszik ugyanis figyelembe azt az esetet, ha a sajtó egyszerűen csak tévedt.⁵¹ Álláspontunk szerint a sajtó esetén elengedhetetlen az objektív szankciók alkalmazása, hiszen ennek hiányában a híresztelés, mint jogsértő magatartás következetes alkalmazása nehézségekbe ütközne.

A felelősségi kérdések vizsgálatakor ki kell térni az internetes sajtóra jellemző interaktivitás szülte problémára, mégpedig az olvasói kommentárokra vonatkozó helyreigazítási kötelezettségre. A kommentekért vállalt felelősség kérdésében egységes volt az állásfoglalás mind a bírói gyakorlatban, mind a szakirodalomban, eszerint az olvasói kommentárakban, fórumokon közzétett hozzászólásokban elkövetett jogsértésekkel szemben nem lehet helyreigazítási kérelemmel élni, mivel nem minősülnek szerkesztett tartalomnak.⁵² A dolgozatban való kifejtésének, az Alkotmánybíróság 2014. májusi döntése ad létjogosultságot. A bírói gyakorlatban nem előzményektől mentes a hozzászólásért való felelősségre vonás. Egy 2009-es sajtó-helyreigazítás iránt indított perben hozott jogerős ítéletben a bíróság marasztalta az alperest a fórumozók hozzászólásai miatt. Indoklásában különösen azzal érvelt a bíróság, hogy mivel lehetősége lett „volna” a tartalom moderálására, fennáll az alperes felelőssége.⁵³ Az ilyen ítélet azonban korántsem nevezhető általánosnak a bírói gyakorlatban. Fordulatot az Alkotmánybíróság 9/2014. (V. 30.) számú határozata hozhat, amelyben állást foglalt a kommentárok jogi helyzetét illetően.

Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó tartalomszolgáltató az olvasói hozzászólások lehetőségének biztosításával egyben tárhelyszolgáltatónak, keresőszolgáltatás működtetése esetén pedig közvetítő szolgáltatónak is minősül, amely az Ektv.-ben foglalt enyhébb felelősségi alakzatot vonja maga után. A kommentek viszont a nyilvánosságnak szánt magánjellegű közlések, így nem tartoznak az Ektv. tárgyi hatálya alá, amely kizárja a közvetítő szolgáltatóra vonatkozó, a törvény által biztosított kimentési lehetőségeket.⁵⁴ Álláspontunk szerint az AB döntésének következtében elhárult az akadály az elől, hogy akár az Smtv. hatálya alá tartozónak tekintsük a kommenteket.

Ennél azonban lényegesebb elem annak megállapítása, hogy az internetes szolgáltatók felelősek az oldalon megjelent jogellenes közlésért, tekintet nélkül arra, vállalta-e a kommentek moderálását.

⁵¹ Hanák András: Szabad és felelős sajtót. Lehetőségek az új Ptk.-ban, Fundamentum, 2007. 3. szám, 52. o.

⁵² Koltay András – Lapsánszky András: [2011] i.m. 39. o.

⁵³ Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.890/2009/3

⁵⁴ 9/2014. (V. 30.) AB határozat IV/40. pont

Az AB döntését az internetes sajtótermékekre konvertálva felmerül a kérdés: a sajtó objektív felelőssége van-e annyira „objektív”, hogy az általa engedélyezett, de az olvasók által írott tartalmakért is felelnie kelljen?

Az AB döntéséből levonható a következtetés, hogy mivel a kommentek nem tartoznak az Ektv. hatálya alá, ezáltal lehetővé válik a sajtót terhelő objektív felelősségi alakzat alkalmazása a kimentési lehetőségek hiányában.

Az online sajtó esetén a szerkesztői felelősségből kiindulva a szerkesztői tevékenység a szövegből és képekből álló tartalom összeállítását jelenti,⁵⁵ a szerkesztő dönti el ugyanis, hogy milyen tartalmat közvetítsen a sajtó a nyilvánosság felé. Kommentek esetén ennek eszköze a moderálás, tehát annak kiválasztása milyen hozzászólás jelenhet meg az adott felületen ezen szerkesztői tevékenységnek minősül, amely megvalósulhat aktív és passzív magatartással egyaránt. A moderálás ugyanis lehetőséget teremt a tartalom befolyásolására, tehát annak nyilvánosság felé közvetítése tudatos tevékenységgé válik.⁵⁶

Ez arra enged következtetni, hogy a moderált tartalom szerkesztett tartalom is egyben, tehát megállapítható a sajtó felelőssége a hozzászólásban szereplő jogsértő közleményekért is. Mivel az Smtv. szerint szükséges a szerkesztői felelősség a tartalomszolgáltató internetes újsággá aposztrofálásához, a nem moderált tartalmakra – az AB döntésétől függetlenül – véleményünk szerint továbbra sem áll a sajtó felelőssége.

Ha a sajtó felelős a kommentekért, akkor felmerül a kérdés, hogy lehetséges-e alkalmazni a sajtó-helyreigazítást is az ott megjelent jóhírnevet sértő tartalmakért. A fentiek tükrében a válasz igen, ugyanis a sajtó a szerkesztői tevékenységet követően a saját felületén szerepeltette a jogsértést tartalmazó közleményt. Az AB viszont arra az álláspontra jutott, hogy a kommentek véleménynek minősülnek, amely viszont a PK 12. értelmében nem lehet sajtó- helyreigazítás alapja. Azonban a komment nem kizárólag véleményeket tartalmazhat, hiszen a hozzászólók gyakran a kommentbe ágyazva egy link segítségével más oldalakat is elérhetővé tesznek. Ebben az esetben a moderált tartalmat tekintve a jogsértő közlemény híresztelése, mint a helyreigazítást megalapozó magatartás megvalósul.

Álláspontunk szerint a sajtóként működő internetes tartalomszolgáltatók esetében szükséges a hozzászólásokért való felelősségre vonás, sőt még a speciális védelmet nyújtó sajtó-helyreigazítás alkalmazhatósága is, hiszen attól, hogy nem ők állították elő a tartalmat, nem mentesíti a sajtót a hiteles tájékoztatás követelménye alól.

⁵⁵ Koltay András – Lapsánszky András: [2011] i.m. 19. o.

⁵⁶ Egy, az elmúlt évek tapasztalatait is magában foglaló szakirodalom is arra a következtetésre jut, hogy a komment előzetes moderálás után szerkesztett tartalomnak minősül. In.: Koltay András – Lapsánszky András: [2014] i.m. 30. o.

6. Sajtó-helyreigazítási eljárás

Az online sajtó jellegzetességeinek kiemelését követően szükséges egy, a helyreigazítási eljárás releváns elemeit bemutató rész, amely segíti a problémás kérdések feltárását és könnyebb megértését.

A sajtó-helyreigazítás a személyiségvédelem speciális eszköze. Különlegessége és eltérése a polgári jogban található más személyiségvédelmi eszközöktől főként abban gyökerezik, hogy kizárólag a sajtón keresztül megvalósuló, a jóhírnév sérelmével járó jogsértő közleményekkel szemben nyújt védelmet. A közlemények tekintetében egyetlen megkötésként szerepel, hogy a sajtó útján kell megvalósulnia, ezen túlmenően annak műfaja már nem bír relevanciával,⁵⁷ tehát lehet egy cikk, tudósítás, novella vagy akár egy fizetett kereskedelmi közlemény is.⁵⁸

Fontos megjegyeznünk, hogy más személyhez fűződő jog megsértésének szankcionálására nem alkalmas, még akkor sem, ha az a sajtón keresztül valósul meg. Az ítélet azonban nem res iudicata, ebből következően nincs kizárva, hogy egy másik perben a felperes a jogsértés megállapítását és elégtétel adását kérje.⁵⁹

A sajtó-helyreigazítás több szempontból is Jannus-arcú intézmény, egyrészt azért, mert anyagi és eljárásjogi szabályok sajátos keveréke, másrészt azért, mert azon túl, hogy a személyiségvédelem egyik eszköze, a közönség megfelelő tájékoztatásának jogát is szolgálja.⁶⁰

A sajtó tájékoztatásban és a közvélemény formálásában betöltött szerepéből következően a sajtón keresztül megvalósuló jogsértések esetén a gyorsaság jelentheti a legjobb garanciát az igényérvényesítés sikerességére. A sajtó-helyreigazítási eljárás szabályai is ezen logika alapján kerültek kialakításra, amely speciális eljárásjogi szabályok létrehozását és az általános szabályok (Pp. I-XIX. fejezet) módosítását indokolja.

6.1 Jogforrások

A sajtó-helyreigazítási eljárás szabályanyaga az anyagi és eljárásjogi szabályok szoros összefonódásával jellemezhető. Az Smtv. és a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III.

⁵⁷ Petrik Ferenc szerint ennek oka abban keresendő, hogy az időszakos hírközlő eszközökön keresztül hamarabb eljut az emberekhez a jogsértést tartalmazó közlemény. A védeni kívánt személyiségi jognak épp ezért gyorsan és hatékonyan kell lennie, ebből következik, hogy a jogsértést továbbító eszköznek van jelentősége és nem a műfajnak. In.: Petrik Ferenc: i.m. 251-252. o.

⁵⁸ EBH 2000.299

⁵⁹ BH 1996/10. 525

⁶⁰ Koltay András: Sajtó- helyreigazítás és... 151. o.

törvény (továbbiakban Pp), amely a jogrendszernek inkább közjogi jellegű ágazata,⁶¹ tartalmaz anyagi jogi és eljárásjogi szabályanyagot egyaránt.

A szabályozás hatékonyságához szükség volt a bíróságok jogfejlesztő értelmezésére, tekintve, hogy a szabályozás a helyreigazítás rendeltetése és a védelem tárgya tekintetében nem esett át változáson.⁶² Ennek keretén belül a Kúria (akkori nevén Legfelsőbb Bíróság) is többször foglalkozott a helyreigazítás vitás kérdéseivel, amely eredményeként megszülettek a ma is irányadó Polgári Kollégiumi állásfoglalások (PK 12-15). Sikerült olyan kérdéseket tisztázni, mint a helyreigazítás érvényesülési köre, a tartalmi elbírálás szempontjai (PK 12), a per indításának feltételei (PK 13), a perbeli bizonyítás kérdései (PK 14) vagy a helyreigazító közlemény tartalmának megállapítása (PK 15).⁶³ Alkalmazásukra annak ellenére is sor kerül, hogy az új Polgári Törvénykönyv hatályba lépése után is alkalmazandó elvi iránymutatások felsorolását tartalmazó a 1/2014. számú jogegységi határozat nem tesz róluk említést.

Jogforrásként említhető még a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény, amely sajtóigazgatási feladatokat tartalmaz, illetve az Alaptörvény, amely a véleménynyilvánítás és a sajtószabadság alkotmányos elveit deklarálja.

6.2 Perjogi szabályok

6.2.1 Kereset

A sajtó-helyreigazítási pert minden esetben egy előzetes eljárás előzi meg, ugyanis az érintettnek először közvetlenül a sajtószervtől (médiaszolgáltató, szerkesztőség, hírügynökség) kell kérnie a helyreigazító közlemény közzétételét.⁶⁴

A bírósági úton való igényérvényesítésre abban az esetben van lehetőség, ha a sajtó határidőn belül nem tesz eleget a helyreigazító közlemény közzétételének, vagy nem a megfelelő módon teszi azt. A keresetlevélnek szigorú tartalmi előírásoknak kell megfelelnie. Először is a kereset kötve van a korábban, a sajtóhoz már eljuttatott helyreigazítási kérelemhez, amely annak tartalmát, illetve a keresetet indító személyt is meghatározza. Csak ugyanaz a személy indíthat keresetet és csak ugyanazoknak a tényállásoknak a helyreigazítását kérheti.⁶⁵

⁶¹ Németh János – Kiss Daisy (Szerk.): i.m. 2072. o.

⁶² Már az első 1914-es sajtótörvényben is a valótlan tény közlése vagy való tények hamis színben való feltüntetése jelentette a helyreigazítással szankcionált jogsértést. (20. §). A törvény szóhasználata maradt fenn a Ptk. 79. §-ában is.

⁶³ Pribula László: i.m. 35. o.

⁶⁴ Pp. 342. § (1)

⁶⁵ PK. 13.

A keresetet a közlési kötelezettség utolsó napjától számított tizenöt nap alatt lehet megindítani.⁶⁶ Jelen esetben eljárásjogi határidőről van szó, tehát az eljárásjogi törvény szabályai szerint kell számolni, emellett késés esetén igazolásnak is helye van.

6.2.2 Perbeli szereplők

A perbeli szereplők meghatározása az Smtv. és a Pp. együttes értelmezésével lehetséges, hiszen az esetleges per felperese az érintett, aki az előzetes eljárásban kéri a helyreigazító közlemény közzétételét, az alperes pedig a sajtószerző, amelytől kérték.

A törvényben csak egy általános alany „valakiről” kerül megjelölésre, a jogosult tehát lehet természetes személy és jogi személy egyaránt.⁶⁷ A felperes meghatározása tekintetében a Pp. érintett személyt vagy szervezetet említ, amelyből következően továbbra is irányadó a Ptk-nak a személyiségi jogok érvényesítésére vonatkozó azon szabálya, miszerint igényérvényesítésre csak személyesen van lehetőség. Az felperest érintő megkötés továbbá az, hogy kizárólag az a személy indíthat keresetet, aki a helyreigazító kérelmet is előterjesztette. A törvény tehát meghatározza a felperest, amely eljárásjogi szempontból azért lényeges, mert keresetösségi jog hiányában a Pp. 130. § (1) pontja alapján meg kell szüntetni a keresetet.⁶⁸

Az Smtv. és a Pp. szabályainak együttes értelmezése mutatja a helyreigazításra kötelezett, tehát egy esetleges per esetén az alperes személyét, amely a jogsértő közlemény megjelenésének helye szerint változik. Eszerint időszaki lap és internetes újság vagy hírportál esetén a sajtó szerkesztősége, médiaszolgáltatás esetén a médiaszolgáltató, illetve a hírügynökség, ha a tartalmat ő közvetítette.⁶⁹ Abban az esetben, ha az időszaki lapnak nyomtatott és online változata is ismert a napilap szerkesztőségtől kell a helyreigazítást kérni.⁷⁰

A hírügynökség a 2010-es jogszabályi változások nyomán került a perjogi szabályok közé, ennek kapcsán két változásra kell felhívni a figyelmet. Egyrészt a jogalkotó már nem nevesíti önmagában a Magyar Távirati Irodát (továbbiakban MTI), hanem általánosan használja a hírügynökség kifejezést, amelybe természetesen az MTI is beletartozik. A korábbi szabályozásban az MTI, mint egyetlen hírügynökség önálló említése felvetette a többi,

⁶⁶ Pp. 343. § (3)

⁶⁷ Jogi személy akkor kezdeményezhet helyreigazítást, ha a valótlan tényállítás a tevékenységét érinti, vagy a közlemény kifejezetten utal rá. In.: *Osztoivits András – Pribula László – Udvarý Sándor – Wopera Zsuzsa: Polgári eljárásjog II*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013, 176. o.

⁶⁸ *Osztoivits András – Pribula László – Szabó Imre – Udvarý Sándor – Wopera Zsuzsa: Polgári eljárásjog I*, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013, 97. o.

⁶⁹ *Pribula László*: i.m. 76-77. o.

⁷⁰ BH 2005.163

magántulajdonú hírügynökség besorolásának kérdését,⁷¹ ezen általános megfogalmazás azonban megoldást jelent a problémára.⁷² A másik, az MTI-t érintő változás szerint kiemelték az Stv. azon rendelkezését, amely egyértelműen rögzítette, hogy ha a Magyar Távirati Irodát kötelezik helyreigazításra, akkor kötelesek az eredeti közleményt átvevő más szervek is a helyreigazítást közölni.⁷³ Ennek következményeként az érintettnek a helyreigazításra alapot adó magatartás esetén a hírügynökségtől és a jogsértő közleményt átvevő sajtótól egyaránt kérni kell a helyreigazítást. A jogalkotó ezen megoldása mellett célszerű lenne a perek összevonása, azon sajtótermékek ellen indított perben, amelyek ugyanazt a jogsértő közleményt vették át, így elegendő lenne egyszer lefolytatni a bizonyítási eljárást.

Az alperes kapcsán fontos megjegyeznünk, hogy a jogtalanul működő sajtó ellen nem indítható helyreigazítási eljárás.⁷⁴ A cél annak elkerülése, hogy a helyreigazítás eljárással ne legyen lehetőség a médiaszolgáltató működésének legalizálására.

6.2.3 A sajtó-helyreigazítási per

Az eljárás során kívülségének biztosítása érdekében az eljárás menetébe is speciális szabályokat építettek be. Ilyennek tekinthető, hogy a keresetlevél benyújtásától számított nyolc napon belül ki kell tűzni a tárgyalást, amely alól kizárólag a hiánypótlás szükségessége jelent kivételt. Ebben a körben említhető még, hogy a sajtó-helyreigazítási perben nincs helye igazolásnak (kivéve a keresetlevél benyújtására rendelkezésre álló határidő elmulasztása esetén), viszontkeresetnek,⁷⁵ illetve szüneteltetésnek. A tárgyalás felfüggesztésének mellőzését a bírói gyakorlat alakította ki, ugyanis ahogy a Szegedi Ítéltábla⁷⁶ indoklásában kifejtette, a speciális szabályok összeférhetetlenek azzal, hogy a sajtó bizonyítása érdekében felfüggeszsek a tárgyalást.⁷⁷

A tárgyalás elhalasztására két esetben van lehetőség, egyrészt ha azt a felperes kéri, vagy akkor, ha a már feltárt bizonyítékok a bizonyítás eredményességét valószínűsítik.⁷⁸ A Fővárosi Törvényszék ítéletében rámutatott, hogy abban az esetben, ha már az első

⁷¹ Koltay András: Sajtó-helyreigazítás és ... 152. o.

⁷² Az MTI-re vonatkozó részletes szabályok az Mttv-ben kerülnek kifejtésre (101. §)

⁷³ Stv. 18. § (7)

⁷⁴ Németh János – Kiss Daisy (Szerk.): i.m. 2083. o.

⁷⁵ Természetesen ez a szabály nem zárja ki, hogy a Pp. 129. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a bíróság a keresetlevél áttételéről rendelkező végzést hozzon és elrendelje annak más bírósághoz való áttételét. In: Németh János – Kiss Daisy (Szerk.): i.m. 2099. o.

⁷⁶ Szegedi Ítéltábla Pf. II.20.027/2011/3.

⁷⁷ Pribula László: i.m. 39. o.

⁷⁸ Pp. 345. § (2)

tárgyaláson sem jelölt meg bizonyítékot az alperes, nem kérheti a tárgyalás elhalasztását, hiszen a cikkben közöltek bizonyítására már a cikk megírásakor képesnek kell lennie.⁷⁹

Vannak olyan, a perjog általános részében szereplő szabályok, amelyek nem alkalmazhatóak. A per rendhagyó rendelkezései így kizárják az ideiglenes intézkedést, a megkeresett bíróságot, az előzetes bizonyítást, illetve a perek egyesítését és összekapcsolását más keresettel.⁸⁰ Az egyesítés tilalma, mint arra a Fővárosi Ítéltábla is utalt, azonban nem abszolút tilalom, hanem más csak más polgári perrel – ideértve az általános személyhez fűződő jog megsértése miatti pert is – történő összekapcsolást és egyesítést zárja ki.⁸¹

Az első fokú döntéssel szemben itt is lehetőség van a fellebbezésre, amelyre a Pp. XII. fejezetében foglaltakat kell alkalmazni. A sajtó-helyreigazításra jellemző gyorsított eljárás jelenti az eltérést az általános szabálytól, hiszen a bíróság legkésőbb az iratok beszerzésétől számított nyolc napon belül köteles tárgyalni.⁸² Felülvizsgálatnak is helye van az általános szabályok szerint, de az ítélettel szemben jogorvoslatnak nincs helye.

6.2.3.1 A bizonyítás perjogi szabályai

A bizonyításra is az eljárás gyorsítását elősegítő speciális szabályok vonatkoznak. Emiatt a bizonyításra csak korlátozott mértékben nyílik lehetőség, ami azt jelenti, hogy bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson közvetlenül rendelkezésre állnak és alkalmasak a közleményben kifogásolt tényállítások valóságának bizonyítására, vagy arra, hogy a keresetben előadottakat megcáfolják.⁸³ Ebből következik, hogy a Pp. 3. § (3) megfogalmazott tárgyalási elvben foglalt teljesülése még nagyobb jelentőséggel bír.

A PK 14. I. pontja szerint a sajtóközlemény kifogásolt tényállításának valóságát a sajtószerv köteles bizonyítani. Ez annyit jelent, hogy az általános perjogi szabályoktól eltérően, jelen esetben a felperes állít, de a bizonyítás az alperest terheli (exkulpációs, kimentéses bizonyítás).⁸⁴ A sajtószerv köteles bizonyítani az olyan sajtóközlemény valóságát is, amely híven közli más személy tényállását, nyilatkozatát, vagy átveszi más szerv (sajtószerv) közleményét.⁸⁵ Az alperesnek előzetesen be kell jelentenie bizonyítási indítványait, mert a tárgyaláson ezt már csak a felperes teheti meg.⁸⁶ Látható, hogy az alperesnek csak szűk

⁷⁹ Fővárosi Törvényszék P.23588/2009/3.

⁸⁰ Németh János – Kiss Daisy (Szerk.): i.m. 2093. o.

⁸¹ Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.091/2010/4.

⁸² Pp. 346. § (1)

⁸³ Pp. 345. § (2)

⁸⁴ Németh János – Kiss Daisy (Szerk.): i.m. 2105. o.

⁸⁵ PK. 14. I. pont

⁸⁶ Osztoivits András – Pribula László – Udvary Sándor – Wopera Zsuzsa: i.m. 177. o.

körben van lehetősége a bizonyításra, amelyet tovább erősít az a tény, hogy mindezeket a bizonyítékokat az első tárgyaláson fogantatosítania kell, mert második tárgyalásra ritkán kerül sor. Abban az esetben, ha mégis kitűzésre kerül, a Fővárosi Ítéltábla indoklása szerint, a második tárgyalási nap berekesztéséig, az addig beérkezett bizonyítékokat nem lehet figyelmen kívül hagyni, hiszen ebben az eljárásban is cél a tényállás teljes körű feltárása.⁸⁷

A bizonyítás szabályaiból egyértelműen látszik, hogy a sajtó-helyreigazítási perekben nem érvényesül a fegyveregyenlőség elve, vagyis az alperes lényegesen nehezebb helyzetben van. Ennek oka a sajtónak azon kötelezettségéből fakad, hogy csak olyan információt közöljön, amelynek valóságtartalmáról meggyőződött.⁸⁸

Természetesen ez nem jelenti a felperes mentesülését a bizonyítási kötelezettség alól. Neki kell ugyanis bizonyítani, hogy a jogsértő tényállás rá vonatkozott, emellett terheli még annak alátámasztása, hogy az alperes részéről történt a jogsértés és a helyreigazítást határidőn belül kérte. Ezen utóbbi kérdés tisztázásához szükséges a sérelmes közlemény megjelenési időpontjának pontos ismerete. Amennyiben ez vita tárgyát képezi, az alperesnek lehetősége van bizonyítani, hogy a sajtóban feltüntetett időpontnál hamarabb vagy később már megismerhető volt a nyilvánosság számára.⁸⁹

Előfordulhat olyan eset is, amikor sem a sajtó, sem az érintett nem bizonyítja melyek a valós tények. Ekkor olyan közlemény közzétételére kerül sor, amelyben a valós tények közzétételét mellőzve kizárólag a valótlan tényeket jelölik meg.⁹⁰ Lehetővé válik ezáltal, hogy az érintett eltekintsen a való tények közlésétől, főként, mert ebben az esetben őt terhelne a való tények bizonyításának kötelezettsége.⁹¹

6.2.4 A helyreigazító közlemény

A közleményt illetően a PK. 15. számú állásfoglalás nyújt további támpontokat. Eszerint a jogosult válaszlevele közzétételét is kérheti, amelyet, ha a sajtó nem közöl, akkor is annak tartalmi körén belül kérheti keresettel helyreigazító közlemény közzétételét.⁹² További követelmény, hogy a helyreigazító közleményből ki kell tűnnie annak, hogy a kifogásolt közlemény mely tényállítása valótlan, mely tényeket tünteti fel hamis színben, illetve ezekhez

⁸⁷ Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.414/2013/3.

⁸⁸ Osztovits András – Pribula László – Udvary Sándor – Wopera Zsuzsa: i.m. 178. o.

⁸⁹ Korábban is problémát jelentett a jogalkalmazásban, Kiss Tibor fel is vetette, hogy célszerűségi okokból szükség lenne egy értelmező szabályra, amely pontosan kimondaná, hogy időszaki lapok esetén megjelenésnek az olvasók számára való hozzáférést kell tekinteni. Ilyen jellegű pontosítással azonban az új szabályozási környezet is adós maradt. In.: Kiss Tibor: Elmélet és gyakorlat diszharmóniája a sajtójog területén, Infokommunikáció és jog, 2006. 2. szám, 65. o.

⁹⁰ Pribula László: i.m. 142. o.

⁹¹ Kiss Tibor [2011] i.m. 653. o.

⁹² PK. 15. I. pont

képest melyek a való tények. Ezeknek oly módon kell teljesülnie, hogy a közlemény szövege ne veszítse el helyreigazító jellegét.⁹³

A fentiekén túl a bírói gyakorlat nyomán kialakultak egyéb követelmények is. Eszerint nem tekinthető megfelelő helyreigazításnak az, amelyik a hozzáfűzött kommentár miatt elveszíti helyreigazító jellegét.⁹⁴ Nem tiltja azonban általános jelleggel a közleményhez fűzött kommentelés lehetőségét, mellette is megmarad a közlemény helyreigazító jellege. Nem tekinthető megfelelő helyreigazításnak a közlemény posta rovatban való elhelyezése.⁹⁵ A valóságsértő közleménynek azonosíthatónak kell lennie,⁹⁶ de ez nem jelenti a sérelmes szöveg megismétlését.⁹⁷

Ha a bíróság a felperesi keresetnek helyt ad, akkor kötelezi az alperest a helyreigazító közlemény közzétételére, emellett meghatározza⁹⁸ annak tartalmát.

A közlemény közzétételének kötelezettsége eltérő időpontban terheli a sajtószervet, attól függően, hogy internetes sajtótermék, napilap vagy lekérhető, lineáris médiaszolgáltatás, esetleg időszaki lap valósította meg a jogsértést. A napilapok és az internetes sajtótermék esetén ugyanis öt, a többi esetben pedig nyolc napon belül kell a közlésnek eleget tennie. Láthatóan itt elválik egymástól az internetes sajtó és az időszaki lapok jogi sorsa, ugyanis a napilapokkal került egy elbírálás alá.

7. Az online helyreigazítás problémás kérdései

A dolgozatban tisztázásra kerültek a nyomtatott és az online média közötti különbségek, illetve a sajtó-helyreigazítás szabályrendszere. Ezen részek ismeretében levezethetővé válik, melyek az online sajtó azon jellegzetességei, amelyek a sajtó-helyreigazítási eljárás során problémát jelentenek. A dolgozat utolsó részében ennek bemutatására teszünk kísérletet.

7.1. Joghatóság

Az eljáró bíróság meghatározásánál az illetékesség és a hatáskör meghatározása nem jelent nehézségek, ugyanis Az illetékességet a sajtótermék szerkesztősége, a hírügynökség vagy a médiaszolgáltató székhelye illetve lakhelye határozza meg, de megalapozza a

⁹³ PK. 15. II. pont

⁹⁴ BH 1997.174

⁹⁵ BH 1992.188

⁹⁶ BH 1988.96

⁹⁷ BH 1991.396

⁹⁸ Lehetséges tehát az eltérés a felperes által kért helyreigazítás szövegétől, ebben az esetben nem érvényesül a kérelemhez kötöttség perjogi alapelve. In.: *Osztoivits András – Pribula László – Udvary Sándor – Wopera Zsuzsa*: i.m. 178. o. Fontos azonban megjegyezni, hogy ez sem jelent korlátlan eltérést, ugyanis a PK. 15 II. pontja szerint a kérelem és az ellenkérelem korlátai között kell maradnia a bíróságnak.

médiaszolgáltató helyi stúdiójának székhelye is.⁹⁹ A sajtó-helyreigazítási perek hatáskörét a Pp 22. § j) pontja helyezi a törvényszék hatáskörébe.

Az első problémát a joghatóság kérdése okozza. A nyomtatott sajtóval ellenében az interneten elérhető tartalmak a világ bármely részén elérhetőek, amely felveti a jogsértések szankcionálhatóságának problémáját, különösen, ha a sajtó-helyreigazítás szabályozása által teremtett szűk mozgástérre gondolunk. A kérdés megközelítéséhez az Smtv. hatályának vizsgálata szükséges, amely eligazít minket az alkalmazandó jogszabályokat illetően. A törvény megfogalmazása szerint hatálya a Magyarországon letelepedett médiatartalom-szolgáltató által nyújtott médiaszolgáltatásra terjed ki.¹⁰⁰ A 2012. évi LXVI. törvénnyel életbe lépett módosítás értelmében a sajtó-helyreigazítást tartalmazó paragrafussal egyetemben kiterjed a Magyarország területén letelepedett médiatartalom-szolgáltató által kiadott sajtótermékekre is.¹⁰¹ Ezzel a formulával a törvény az eddigi technológiai alapú megközelítés helyett a „letelepedés”, Európai Unió jogalkotásában is használt fogalmát tekinti alapnak.¹⁰²

A későbbiekben magyarázatot kapunk arra, hogy milyen szempontokat kell figyelembe venni ahhoz, hogy a sajtó hazánkban letelepedettnek minősüljön. Az online sajtótermék tekintetében a *„sajtótermék elsődlegesen Magyarország felhasználói számára kijelölt elektronikus hírközlési azonosítón keresztül érhető el”*¹⁰³ mondat ad eligazítást, amelyből arra lehet következtetni, hogy Magyarországon letelepedettnek kell tekinteni, ha a domain név „.hu” végződést kap.¹⁰⁴

A törvény hatálya a továbbiakban a nyomtatott sajtóra is irányadó lépcsőzetes szabályozás keretében kerül meghatározásra. Második szempont a központi ügyintézés helye és a sajtótermékekkel kapcsolatos szerkesztői döntések. Amennyiben ez nem állapítható meg kétséget kizáróan, akkor az az ország, ahol a médiaszolgáltató munkaerejének jelentős része dolgozik. Ha ez több országot is érint, akkor a központi ügyintézés helye a döntő. Végül abban az esetben, ha a központi ügyvezetés és a szerkesztői döntések meghozatalának helye közül csak az egyik található az ország területén, akkor az számít, ha tevékenységét Magyarország területén kezdte meg, emellett folyamatos és tényleges kapcsolatot tart fent a magyar gazdasággal. A szabályok kialakítása mögött az a szándék húzódik meg, hogy a médiaszolgáltatók ne legyenek képesek kibújni a törvény rendelkezései alól külföldi

⁹⁹ Pp. 344. § (1)

¹⁰⁰ Smtv. 2. § (1)

¹⁰¹ Smtv. 2. § (1a)

¹⁰² Koltay András – Lapsánszky András: [2011] i.m. 27. o.

¹⁰³ Smtv. 2. § (2) a

¹⁰⁴ Koltay András – Lapsánszky András: [2011] i.m. 28. o.

joghatóságra hivatkozva.¹⁰⁵ A törvény még egy támpontot ad, ugyanis ha a fentebb említettek egyike sem lenne alkalmas, akkor az lesz letelepedett médiaszolgáltató, aki az Európai Unió működéséről szóló szerződés 49-55. cikke alapján letelepedettnak minősül.¹⁰⁶

Az Smtv. a magyar bíróságok joghatóságát a médiaszolgáltatások szélesebb körére igyekszik kiterjeszteni azzal, hogy a médiatartalom-szolgáltató fogalmának bevezetése mellett a joghatóságot a letelepedettség állapítja meg, de ezt kiegészítve a technikai alapú megközelítés is szerepel.¹⁰⁷

A fentiekből következik, hogy az Smtv. joghatóságának szabályozása igyekszik alkalmazkodni az internetes sajtóra jellemző, a határokat átívelő megjelenéséhez, azáltal, hogy a Magyarországgal kapcsolatba hozható sajtó minél szélesebb körét igyekszik joghatósága alá vonni.

7.2 Az igényérvényesítés határideje

Az online sajtónak a korábban már kifejtett folyamatos megjelenését tekintve felmerül a kérdés, hogy internetes tartalom esetén is megfelelő védelmet nyújt-e a harminc napos igényérvényesítési határidő.

A kérdés megválaszolásához először is a közzététel és a hozzáférés szavak jelentésének egymáshoz való viszonyát kell vizsgálnunk az online sajtó esetén, hiszen ezek a fogalmak segítenek meghatározni az igényérvényesítési határidő kezdetét. Kiindulópontként az offline sajtótermékek esetén kialakult bírói gyakorlat szolgál. Ennek értelmében a megjelenés időpontja az időszaki lapon feltüntetett időpontnak felelt meg, de a nyomtatott sajtótermék esetén a lapszámok kinyomtatásának és a nyilvánosság általi megismerésének ideje elválik egymástól, hiszen a kettő között helyezkedik el a terjesztés folyamata. Ennek értelmében lehetőség van az újság tartalmának a feltüntetett időpontnál korábbi vagy későbbi megismeréséhez is, amelyhez különböző következményeket fűz a gyakorlat.¹⁰⁸

Az online média esetén – ahogy már korábban kifejtésre került a technikai eltérés okán – máshogy alakul a közzététel és a hozzáférés egymáshoz való viszonya, amelyet a Pécsi Ítéltábla a következő módon értelmezett. A másodfokú bírósághoz az alperes fordult, miután az első fokon eljáró bíróság elutasította keresetét a harminc napos határidő túllépése miatt. A fellebbezésben kifejtette, hogy a jogalkotó az online környezet speciális szabályairól nem rendelkezett, ezért nem egyértelmű a helyreigazító közlemény közzétételének határideje sem,

¹⁰⁵U. o. 29. o.

¹⁰⁶ Smtv. 2. § (4)

¹⁰⁷ Smtv. 2. § (2) a

¹⁰⁸ BH 1986.22

illetve bizonytalan a hozzáférhetőség és közzététel szavak jelentése is a megváltozott környezetben. A bíróság szerint nem alapos a fellebbezés, ugyanis online tartalom esetén a közzététel és a hozzáférés együtt értelmezhető fogalmak. A jogsértés a nyilvánosságra kerüléssel, vagyis a közzététellel megvalósul, az hogy nem távolítja el, már passzív magatartás eredménye.¹⁰⁹

A harminc nap számítása tehát a megjelenés objektív időpontjától számítandó és nem az érintett szubjektív megismerésétől. Az internet egy furcsa kettőséget tartalmaz a megismerés idejét tekintve, hiszen a technikai lehetőségeket nézve gyorsabb elterjedést jelent a linkek segítségével, másrészt viszont mivel az internetes sajtótartalmat nem minden nap nézi az olvasó, lehetséges, hogy maga az érintett sem azonnal szembesül a közleménnyel.¹¹⁰ A megjelenés időpontja az irányadó abban az esetben is, ha időközben változtatnak a közlemény szövegén, kivétel ez alól, ha pont a módosítás után válik jogsértővé.¹¹¹

Czegléd Csaba szerint a jogalkotó szándékával ellentétben, ha megfosztják a gyors reparáció jogi lehetőségétől az érintettet egy harminc napnál régebben megjelent közlés esetén, amely a világhálón való utólagos megosztást követően jutott az érintett tudomására.¹¹²

A határidő növelésével a jogintézmény alapvető jellemzője kérdőjeleződne tehát meg. Véleményünk szerint, ha az érintettre nézve valótlan tényeket tartalmazó tartalom egy archívumban fellelhető, még mindig lehetősége van más személyiségvédelmi eszköz igénybevételére is. Illetve vannak a Ptk.-ban megfogalmazott felróhatóságtól független szankciók.¹¹³ A szankció tekintetében sem lesz különbség, hiszen a bírói gyakorlat más jellegű internetes tartalom esetén is kötelezi az alperest, hogy tegye közzé a jogsértés tényét. Példaként említhető a Debreceni Ítéltábla által helyben hagyott ítélet, amely szerint az ítéletet közzé kellett tennie a hírportál nyitóoldalán 30 napra.¹¹⁴ Álláspontunk szerint nem indokolt az időtartam növelése, hiszen a helyreigazítás intézményének egyik lényege a gyorsaság, amely a médián keresztül megvalósuló jogsértések orvoslásának hatékonyságát jelenti.

7.3 Az alperes meghatározásának problémája

Az Smtv. alapjaiban változtatta meg helyreigazításra kötelezettek körét, olyan új fogalmak bevezetésével, mint a médiaszolgáltató, médiatartalom és médiatartalom-szolgáltató. Erre

¹⁰⁹ Pécsi Ítéltábla Pf. III. 20816/2012/4.

¹¹⁰ Kovács László: A jogalkalmazás mindennapi kérdései a sajtó-helyreigazítási perekben, Magyar Jog, 2011. 11. szám, 666. o.

¹¹¹ Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.630/2011/4.

¹¹² Czegléd Csaba: i. m. 13. o.

¹¹³ 2013. évi V. törvény 2:51 (1)

¹¹⁴ Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.502/2013/5

azért volt szükség, mert így törvényi szinten elismerést kapott az internetes sajtó sajtótermék volta. Ehhez azonban szükséges volt a korábbi fogalomhasználat újragondolására és az új fogalmak eljárásjogba való átültetésére is.

A sajtó-helyreigazítás kizárólag a sajtóval szemben kérhető. Arra a kérdésre, mi számít sajtónak az Smtv. tárgyi hatálya ad választ, amely értelmében a törvény hatálya a Magyarországon letelepedett médiatartalom-szolgáltatók által nyújtott médiaszolgáltatásokra terjed ki.¹¹⁵ A médiatartalom-szolgáltatók fogalom önmagában nem nyújt eligazítást, szükség van annak kibontására, ami az Smtv. fogalmi rendszerének vizsgálatán keresztül lehetséges.

7.3.1 Az Smtv. fogalmi rendszere

Médiaszolgáltatás: „az Európai Unió működéséről szóló szerződés 56. és 57. cikkében meghatározott, önálló, üzletszerűen - rendszeresen, nyereség elérése érdekében, gazdasági kockázatvállalás mellett - végzett gazdasági szolgáltatás, amelyért egy médiaszolgáltató szerkesztői felelősséget visel, amelynek elsődleges célja műsorszámoknak tájékoztatás, szórakoztatás vagy oktatás céljából a nyilvánossághoz való eljuttatása valamely elektronikus hírközlő hálózaton keresztül.”¹¹⁶

Médiaszolgáltató: „természetes vagy jogi személy, aki vagy amely szerkesztői felelőséggel rendelkezik a médiaszolgáltatás tartalmának megválasztásáért, és meghatározza annak összeállítását.”¹¹⁷

Sajtótermék: „a napilap és más időszaki lap egy számai, valamint az internetes újság vagy hírportál, amelyet gazdasági szolgáltatásként nyújtanak, amelynek tartalmáért valamely természetes vagy jogi személy szerkesztői felelősséget visel, és amelynek elsődleges célja szövegből, illetve képekből álló tartalmaknak a nyilvánossághoz való eljuttatása tájékoztatás, szórakoztatás vagy oktatás céljából, nyomtatott formátumban vagy valamely elektronikus hírközlő hálózaton keresztül.”¹¹⁸

Médiatartalom-szolgáltató: „a médiaszolgáltató, illetve bármely médiatartalom szolgáltatója.”¹¹⁹

A sajtótermék és a médiaszolgáltató fogalmaknak vannak közös fogalmi elemei: 1. gazdasági szolgáltatás, 2. szerkesztői felelősség, 3. tájékoztatási, szórakoztatási vagy oktatási cél, 4. nyilvánossághoz történő juttatás elsődleges célként.¹²⁰ Mint arra Pribula László is rámutatott,

¹¹⁵ Smtv. 2. § 1

¹¹⁶ Smtv. 1. § 1.

¹¹⁷ Smtv. 1. § 2.

¹¹⁸ Smtv. 1. § 3.

¹¹⁹ Smtv. 1. § 8.

¹²⁰ Koltay András – Mayer Annamária – Nyakas Levente – Pogácsás Anett: i.m. 74. o.

a szerkesztői felelősséget mind a két esetben jogalanyisággal rendelkező személyhez kapcsolja, ebből következik, hogy a szerkesztőség jogalanyiség hiányában egyik kategóriába sem tartozik bele.¹²¹

A törvény nem nevezi meg a sajtótermék szolgáltatóját, erre tekintettel az Mttv. ad eligazítást, amely a kiadót és az alapítót említi.¹²² A felelősség alanyaként általában a kiadó szerepel, az alapítónak a nyilvántartásba vételkor, illetve a nyilvántartásból való törléskor van jelentősége, a bejelentésnél ugyanis jogosult a kiadó megjelölésére.¹²³ Az alapító és a kiadó általában egybeesik, de amennyiben nem, jogait és kötelezettségeiket egy megállapodás körében rendezhetik, amibe beletartozik a szerkesztői felelősség viselésének kérdése is.¹²⁴

A fentiekből következik, hogy az Smtv. eltérő módon szabályozza a médiaszolgáltatást és a sajtótermékeket. A két szolgáltatási kör különböző megítélése mellett azok összefoglaló kategóriáját is megalkotta a médiatartalom-szolgáltató fogalmának bevezetésével, ahol a „bármely médiatartalom szolgáltatója” fordulat jelenti a sajtótermékeket.

7.3.2 Alperes az átmeneti időszakban¹²⁵

Ahogy fentebb levezetésre került az Smtv. a korábbi sajtójogi szabályozáshoz képest radikális változást jelentett, amely a törvény fogalomrendszerében is megmutatkozik. A sajtóhelyreigazítás sajátos jogforrási rendszeréből következően az anyagi jogi szabályok módosulása maga után vonta az eljárási szabályok megváltoztatását is, így a médiatartalom-szolgáltató és a hírügynökség lehetett alperesi pozícióban. A Pp. sajtóhelyreigazításra vonatkozó szabályainak módosítása nem csak az új anyagi jogi fogalmak átvételében realizálódott, hanem azon túlmutatva, módosította a lehetséges alperesek körét a szerkesztő menesztésével.

Az új jogszabályhoz alkalmazkodva a médiatartalom-szolgáltatót gondolták megfelelőnek, amely magában foglal minden médiatartalmat, így nem kellett külön említeni a sajtótermékeket és a médiaszolgáltatót. A médiatartalom-szolgáltató kizárólag természetes személy és jogi személy lehet. A probléma abból adódott, hogy ezzel a korábbi gyakorlattal ellentétben a szerkesztőség nem vált perelhetővé, hiszen jogalanyisággal, csak a sajtótermék kiadója rendelkezik.¹²⁶

¹²¹ Pribula László: i.m. 75. o.

¹²² Mttv. 46. §

¹²³ Koltay András – Mayer Annamária – Nyakas Levente – Pogácsás Anett: i.m. 93. o.

¹²⁴ Kovács László: i.m. 664. o.

¹²⁵ Átmeneti időszakon a 2011. január 1. és 2011. augusztus 3. közötti időszakot értjük.

¹²⁶ Kiss Tibor [2011] i.m. 655. o.

Az Smtv. hatályba lépését követően kirajzolódnak az új fogalmak következtében kialakult értelmezési problémák és a bírói gyakorlat hiánya. Ez volt az oka, amiért az első fokon eljáró bíróságok a joggyakorlat bizonytalanságára hivatkozva teret engedtek a szerkesztőség alperesként való feltüntetésének. Másrészt ezzel ellentétes álláspontot képviselve olyan ítéletek is születtek, ahol egyértelműen kimondták, a szerkesztőség nem perelhető mivel a perjogi szabályban külön nevesítésére nem került sor.¹²⁷

Az eddig érthető szabályok helyébe, egy bizonytalan, az akkor még tisztázatlan fogalmak mögé bújtatott, ezáltal értelmezési problémákra okot adó szabályozás lépett, amely a racionalitást mellőzve száműzte a szerkesztőséget. A szerkesztőség, mint alperes álláspontunk szerint továbbra is perelhető lett volna, hiszen az online sajtó már a sajtótermék fogalomkörébe tartozott, tehát az offline sajtóhoz hasonlóan szerkesztőséggel rendelkezik. Pribula László szerint erre azért volt szükség, mert így egybeesik az alperes, a le nem rótt illetékben és a perköltségben marasztalt kiadóval.¹²⁸

7.3.3 A hatályos szabályozás

A jogalkotó a 2011. évi CVII. törvénnyel a sajtótermék szerkesztőséget beemelte a lehetséges alperesek közé, pontot téve ezzel a 2011 januárja óta tartó bizonytalanságok végére. A cél, az alperesi pozíció egyértelmű meghatározása volt, hiszen mind a sajtótermékek, mind a médiaszolgáltatások esetén külön nevesítették kivel szemben lehetséges pert indítani. A médiatartalom-szolgáltató fogalmának használata már nem indokolt, helyére a médiaszolgáltató került. Így sajtótermék esetén a szerkesztőség, médiaszolgáltatás esetén a médiaszolgáltató ellen lehet keresetlevelet benyújtani.

Ez azonban nem jelenti a 2010 előtti állapot restaurálását, amelyet az azóta kialakult bírói gyakorlat is mutat. Fontos változás ugyanis, hogy a sajtótermék szerkesztősége, a médiaszolgáltató és a hírügynökség konkrét megnevezése kizárja a kiadó perelhetőségét. Korábban bevett gyakorlat volt a kiadó perbe vonása, amelynek eredményeként az első rendű alperes a szerkesztő volt, a másodrendű alperes pedig a kiadó. Erre azonban már nincs lehetőség, ugyanis alperesként kizárólag, mint médiaszolgáltató szerepelhetne, de a kialakult gyakorlat egységesnek mutatkozik abban, hogy a kiadó nem számít médiaszolgáltatónak.¹²⁹ A Fővárosi Ítéltábla ennek megfelelően helyben hagyta a Fővárosi Törvényszék ítéletét, amelyben az első fokon eljáró bíróság a I. rendű alperes, mint a sajtótermék kiadójával

¹²⁷ Fővárosi Bíróság 22.P.20.942/2011/4.

¹²⁸ Pribula László: i.m. 76. o.

¹²⁹ Budapest Környéki Törvényszék P. 22.942/2012/6., Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.698/2012/5.

szembeni helyreigazítás iránti keresetet elutasította.¹³⁰

A másik jelentős eltérés, hogy az Smtv. nyomán változó eljárásjogi szabályok szigorítottak az alperes megnevezésének lehetőségén. 2010 előtt a Pp. a „sajtó” gyűjtőfogalmat használta az alperes megjelölésére. Időszaki lap esetén az eljárási szabályok értelmében a szerkesztősége ellen lehetett pert indítani és pervesztesség esetén a helyreigazításra kötelezni. Problémát jelentett azonban a szerkesztőség jogalanyiségének hiánya, amelyet annak kimondásával oldott meg a jogalkotó, hogy a sajtó-helyreigazítási perben a szerkesztőség akkor is félként járhat el, ha nincs perbeli jogképessége.¹³¹ A perköltségben viszont csak jogképességgel rendelkező szervet lehetett marasztalni, így először – azóta hatályon kívül helyezett – a 7/1972. (XI. 28.) IM rendelet az alapítót, majd a bírói gyakorlat a kiadót kötelezte a költségek és illetékek megfizetésére.¹³²

A helyreigazításra kötelezett és a perköltség viselőjének kettőssége, illetve a sajtó általános említése nem tisztázta egyértelműen kitől lehetett kérni a helyreigazítást. A Szegedi Ítélőtábla¹³³ ítélete tükrözi a 2010 előtti bírói gyakorlatot. Ennek értelmében a megelőző eljárás során a helyreigazítási kérelem címzettje a sajtószerv, amely lehet a kiadó, az alapító és a szerkesztő is. Ezzel szemben a perbeli igényérvésítés pedig csak a szerkesztőségre korlátozódott.¹³⁴ A felperesnek téves alperes nevezés esetén lehetősége van a megfelelő alperes perbe vonására és az alperes személyét illetően bizonytalan kereset pontosításra.¹³⁵

A hatályos szabályozás azonban mind az előzetes eljárás címzettjeit, mind a perelhető sajtószerveket ugyanazzal a taxatív felsorolással jelöli meg. Sajtótermék esetén kizárólag a szerkesztőségtől kérhető helyreigazítás, ebből következően a hatályos perjogi szabályok egyértelműen állást foglalnak amellett, hogy az a szerv vonható perbe alperesként, akihez korábban a helyreigazító közleményt is címezték, különben a kereset elutasítására kerül sor. Ennek megfelelően a korábbi gyakorlathoz hasonlóan a sajtó pervesztessége esetén a perköltségben pedig továbbra is a kiadót kell marasztalni.

7.4 Valótlan tény híresztelése

A helyreigazítást megalapozó magatartásnak három fajtáját különböztetjük meg: (1) valótlan tény közlése, (2) valótlan tény híresztelése, (3) való tény hamis színben való feltüntetése. A dolgozat szempontjából a valótlan tény híresztelése érdemel külön említést. Ezen magatartás

¹³⁰ Fővárosi Ítélőtábla 2.Pf.20.132/2013/4

¹³¹ Pp. 343. § (3)

¹³² *Pribula László*: i.m. 73.

¹³³ Szegedi Ítélőtábla Pf.II.20.736/2009/3.

¹³⁴ *Pribula László*: i.m.123-124. o.

¹³⁵ EBH 2008.1877

a más által állított tényközlés továbbadását jelenti. A sajtó ugyanis objektív felelőssége körében felelősségre vonható tekintet nélkül arra, hogy szóbeszédre hivatkozással, konkrétan meghatározható más személyt idéz vagy esetleg más sajtószerv véleményét közvetíti.¹³⁶ A bírói gyakorlat értelmében az informátorokra általánosságban való utalás, illetve más sajtóorgánumok tartalmára való hivatkozás azonban önmagában nem alkalmas a közleményben állított tények bizonyítására.¹³⁷ Az Smtv. rendelkezik az informátorok védelméről, eszerint kilétének felfedését, és az azonosítására alkalmas dokumentumok átadását a médiatartalom-szolgáltató megtagadhatja.¹³⁸

Annak a ténynek, hogy a híresztelés, mint magatartás megvalósítja a helyreigazítási kötelezettséget, több oka is van. Az egyik, hogy megkönnyítse a sérelmet szenvedett fél bizonyítási kötelezettségét, másrészt megkönnyíti az igény érvényesíthetőségének lehetőségét, ha bizonytalan az állítás forrása vagy esetleg külföldi forrásról van szó.¹³⁹

A híresztelés megvalósítása kapcsán lehet említést tenni a hírportálok tevékenységéről, amelyek a korábban ismertettek értelmében egy külső oldalra való hivatkozással valósítják meg a híresztelés tényállását. A kérdés tehát az, hogy a jogsértő tartalom hiperlink útján való megjelenése miatt mennyiben vonható felelősségre a linket tartalmazó sajtótermék. Álláspontunk szerint a kérdés megválaszolásához először is tisztázni kell, hogy milyen kontextusban kerül sor a tartalom beillesztésre. Abban az esetben, ha a cikk szerzőjének célja például az abban megfogalmazottak megcáfolása, vagy azzal kapcsolatban vélemény megfogalmazása, akkor nem valósítja meg a sajtó-helyreigazítás tényállását.

Igaz, nem a sajtó-helyreigazítási perben hozott ítéletben, de a bírósági gyakorlat egységesnek mutatkozik a linkeket illetően. A Fővárosi Ítéltábla ítéletében megállapította, hogy a hírgyűjtő portált üzemeltető alperes, saját internetes oldalán az önmagában is jogsértő címek közzétételével, valamint azzal, hogy a jogsértő tartalmak közvetítésében szerepet vállalt, arra a közönség figyelmét felhívta, önállóan jogsértő magatartást követett el. A kifogásolt és jogsértőnek talált tartalmak híresztelésével önálló jogi felelőssége megállapítható, vagyis a híresztelést az alperes, a hozzáférhetővé tétellel valósította meg a – az ítélet más részeiben jogsértőnek talált – közlemények elérhetőségének biztosításával.¹⁴⁰

¹³⁶ Ezen álláspontot támasztják alá, a Smtv. 10. §-ába foglalt rendelkezések, amelyek értelmében a médiarendszer feladata a hiteles, gyors, pontos tájékoztatás a helyi, az országos és az európai közélet ügyeiről, illetve a Magyarország polgárai és a nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről.

¹³⁷ EBH 2000.297

¹³⁸ Smtv. 6. § (1)

¹³⁹ Pribula László: i.m. 86-87. o.

¹⁴⁰ Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.917/2012/5

7.5 A bizonyítás problémája

Az online sajtó ellentétben az offline változattal nem manifestálódik kézzelfogható lappéldányként, ez volt az oka, amiért az internetes sajtóra is kiterjesztett helyreigazítás mellett már idejétmúlt volt a Pp 343. § (4) – ben foglalt szabály, amely a keresetlevél mellé, az időszaki lap kifogásolt közleményt tartalmazó lappéldányát csatolni rendelte. A jogalkotás az internetes sajtó esetén az eddigi joggyakorlatot szentesítve, a kinyomtatott változat csatolását írja elő.

Probléma azonban akkor vetődhet fel, ha az alperes vitatja a sérelmezett közlemény kinyomtatott változatának valóságát, illetve egyezőségét az online sajtóban megjelent, de időközben már eltávolított tartalommal. Az internetes sajtóban megjelentek esetén a 2010 előtti szabályok sem követelték meg a sajtótól a tájékoztatás anyagának megőrzését, ahogy tette azt a nyomtatott sajtó esetén.¹⁴¹ Az Smtv. azonban nem ír elő megőrzési kötelezettséget. Teszi ezt pont akkor, amikor még több, a bizonyítással kapcsolatos bizonytalanságot magában hordozó online sajtótermékek is a sajtó-helyreigazítás tárgyává tették. A korábban már említett A Tartalomszolgáltatási Kódex a Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesületének a tartalomszolgáltatásra vonatkozó működési, etikai és eljárási szabályzata jelenti az egyetlen, de bírósági úton nem kikényszeríthető követelményt, amely az archiválásra irányul. Célja ezzel a bizonyítás kérdésének megoldása, tehát annak megelőzése, hogy az internet adta technikai lehetőségekkel visszaélve akadályozzák a számonkérhetőség lehetőségét.¹⁴²

A probléma megoldását több oldalról is meg lehet közelíteni, egyrészt a jogszabályban foglaltakon, másrészt a hatályos szabályok által teremtett keretek és intézményeken keresztül. A sajtó-helyreigazítás egyik különlegessége, az anyagi jogi és az eljárási szabályok kölcsönös összefonódása és a jogintézmény céljának kiteljesedése az eljárásjogi szabályban, tehát valamelyik jogszabály megfelelő módosítása, például archiválási kötelezettség vagy a bizonyítás szabályainak újragondolása megoldást jelentene a problémára.

A jogalkotó szándéka egyértelmű volt abban, hogy nem kíván jogszabályi szinten különbséget tenni a nyomtatott és az online sajtó között. Új megoldás hiányában az eddigi sajtóval összekapcsolódó intézmények alkalmazásával illetve megfelelő módosításával kell találni.

A bizonyítás problémája abból fakad, hogy az online sajtót nem terheli kötelező archiválási kötelezettség. Jelenleg a kötelezpéldány jelenti az egyetlen a sajtót is érintő, a megjelent tartalmak összegyűjtését és tárolását célzó, törvényi szinten is előírt intézményt, amelynek

¹⁴¹ Stv. 19. § (8)

¹⁴² A Tartalomszolgáltatási Kódex a Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesületének a tartalomszolgáltatásra vonatkozó működési, etikai és eljárási szabályzata. 6. pont

célja a nyomtatott sajtótermékből és egyéb kiadványból tudományos és igazgatási célokra ingyenes kötelespéldány biztosítása a külön jogszabályban megjelölt szervek számára.¹⁴³ Sem a törvényből, sem a kötelespéldány részletszabályait tartalmazó 60/1998. (III. 27.) kormányrendelet nem rendelkezik konkrétan az online sajtótermékekről, ugyanis az Mttv. kifejezetten a nyomtatott sajtóterméket említi, a kormányrendelet pedig általában használja a sajtótermék megfogalmazást, – amibe beleérti annak minden kiadási és előállítási változatát – de az értelmező rendelkezések között az Stv. sajtótermék fogalma szerepel, amely kizárólag az offline sajtótermékekre vonatkozik.¹⁴⁴ Annak tükrében, hogy a hatályos szabályozás magában foglalja az internetes sajtóterméket nem megalapozott az online és az offline sajtótermék ilyen jellegű megkülönböztetése, indokolt tehát az értelmező rendelkezésben az Smtv. szerinti sajtótermék-fogalom meghatározás.

Ahhoz, hogy a kötelespéldány intézménye alkalmazhatóvá váljon egy sajtóperben a tartalom igazolására, szükséges még a beszolgáltatási időre vonatkozó szabályok módosítása. Jelenleg az előállítás hónapját követő hónap 15. napjáig kell a kötelespéldányt szolgáltatni, ami bizonyos esetekben túlmutat a helyreigazítási perben megjelölt harminc napos igényérvényesítési határidőn, tehát olyan irányú változás lenne megalapozott, ahol a megjelenést követő harminc napon belül kell szolgáltatni a sajtótermék példányát.

Ezzel lehetővé válna, a tartalom vitatása esetén egy hivatalos archívumból igazolható legyen a megjelent közlemény tartalma. A helyreigazítási perekben amúgy sem előzmény nélküli, hogy a sajtótermékekkel kapcsolatos kérdések esetén a rendelkezésre álló nyilvántartásához fordultak, mint például A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Hatósági és Jogi Igazgatóságának Lapnyilvántartási Irodájának tájékoztatását kérték.¹⁴⁵ Ezen a logikán haladva egy analógiával kiterjeszthető a tartalomigazolás kérésére is, ami jelent esetben az Országos Széchényi Könyvtáron keresztül lenne megvalósítható.

7.6 A helyreigazító közlemény közzététele

7.6.1 A közzététel módja

Az internetes sajtóban megjelenő cikkek különböző formákban ölthetnek testet. Gondolhatunk itt a nyomtatott sajtóból is jól ismert különböző rovatokra, amelyek témájától függően eltérő látogatottsággal bírnak. A korábban, a nyomtatott sajtóra kialakított gyakorlat alkalmazható online felületen is. A Fővárosi Törvényszék¹⁴⁶ azonos helyen és betűszedéssel

¹⁴³ Mttv. 46. § (12)

¹⁴⁴ 60/1998. (III. 27.) 19. § d.

¹⁴⁵ Kúria Pfv.IV.21.810/2011/4.

¹⁴⁶ Fővárosi Törvényszék P.20040/2013/6.

az ítélet jogerőre emelkedését követő nyolc napon belül kötelezi elérhetővé tenni a helyreigazító közleményt.¹⁴⁷

A nehézségek azonban a kifejezetten online tartalmakra vonatkoztatható jellemzőkkel adódnak, ilyenek például a megjelenés formáját tekintve a linkek segítségével elérhetővé tett valótlan tényeket tartalmazó közlemények. Emellett szintén problémás a korábban már tárgyalt folyamatos megjelenés kérdése, amely a helyreigazítás közzétételének ideje miatt vet fel arányossági kérdéseket. Ilyen helyzetekre adott válaszok mentén kell a bírói gyakorlatnak olyan megoldást találnia, amely segítségével a helyreigazító közleménynek online felületen is lehetővé teszi ugyanazt a nyilvánosságot, amelyet az eredeti közlemény kapott.

Annak ellenére, hogy 2010-ig kellett várni az online sajtó törvényi szinten való helyreigazításra kötelezésének, a jogelméletet már régóta foglalkoztatta a megfelelő konstrukció megalkotása. Alapnak tekinthetők az Európa Tanács ajánlásában foglaltak, amelyben javasolják, hogy a válaszközlemény ugyanazon a helyen legyen, ahol a közlés, amely helyreigazításra szorul.¹⁴⁸ Emellett kiemeli, hogy olyan archívum kialakítását, amely a helyreigazított tartalom archiválása esetén lehetővé teszi a közvetlen összeköttetést a helyreigazítással (válasszal).¹⁴⁹

Az 1959. évi Ptk. a közlemény közzétételét illetően az „*azonos módon és azonos napszakban*” fordulatokat alkalmazta, az előbbi napilapokra és folyóiratokra, az utóbbit pedig a rádiókra és a televíziókra. A hatályos Smtv. ezzel szemben úgy fogalmaz, hogy a „*közlemény sérelmezett részéhez hasonló módon és terjedelemben*”.¹⁵⁰ A hasonló módon kifejezés nem okoz értelmezési problémát, mert a bírói gyakorlat eddig ennek megfelelően működött, tehát ugyanabban a rovatban, ugyanazon az oldalon, azonos tördeléssel és betűtípussal kell elérhetővé tenni a helyreigazító közleményt.

A bírósági döntésekben eddig és ezután is az „azonos” szó szerepel. Az „azonos” szót a lineáris médiaszolgáltatások esetén alkalmazza a napszak megjelölésekor, amely a sajt-helyreigazítás céljának eléréséhez szükséges. A „*hasonló terjedelemben*” kifejezés szerencsésebb az online média esetén, ahol nem érvényesülnek a nyomtatott sajtót jellemző terjedelmi korlátozások, tehát nem jelent aránytalan hátrányt a sajtónak egy terjedelmesebb helyreigazító közlemény közzététele.

¹⁴⁷ Eltérés persze tapasztalható a bíróságok döntései között. A Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság P.20.637/2008/5.sz. ítéletében arra is kötelezte az alperest, hogy az első oldalon helyezzen el utalást, a harmadik oldalon lévő sajtó-helyreigazítási közleményre.

¹⁴⁸ Recommendation Rec(2004) 16 of the Committee of Ministers to member states on the right of reply in the new media environment. Minimum principles 3.

¹⁴⁹ Uo. Electronic archives

¹⁵⁰ Smtv. 12. § (2).

A nyomtatott sajtóhoz hasonlóan, általában az eredeti cikkel azonos helyen, módon és időtartamig formulát alkalmaznak a bíróságok a helyreigazítás módját tekintve.¹⁵¹ A Fővárosi Törvényszék¹⁵² ítéletében hasonló módon és azonos napszakban való közlést írt elő, amely az Smtv.-ben foglaltak értelmében lineáris médiaszolgáltatások esetén alkalmazandó szabályozás.¹⁵³ Álláspontunk szerint az internetes környezetben az azonos napszak nem indokolt, hiszen a tartalmak folyamatosan frissülnek, akár percről percre, tehát a helyreigazítás nyilvánosságát nem növeli az, ha azonos napszakban teszik közzé.

Itt említést kell még tenni az internetes környezetben megjelenő válaszközlemény terjedelmére vonatkozó kérdésről. Nyomtatott sajtó esetén ugyanis korlátai vannak a helyreigazító közlemény hosszúságának, azonban ilyen terjedelmi jellegű megkötés az online felületen nincs. Sarkady Ildikó szerint azonban a szerkesztői szabadság korlátozásának mértéke az ok, amiért határt kell szabni, hiszen a szerkesztői szabadságba való túlzott beavatkozás, a szankció arányosságát kérdőjelezné meg.¹⁵⁴

A fentiekből kiderül, hogy a bíróságok felismerték és alkalmazzák is a két sajtó közötti különbségekből eredő közlési formákat. Kevésbé alkalmazkodik azonban az internetet jelentő sokféleséghez, amely online felületen adott. Nem tisztázott például, az azonos helyen kitétel magában foglalja-e azt, amikor egy hír azon kívül, hogy valamely rovat (pl. külpolitika, gazdaság) része, de a címlapon szerepel egy külön körben például „legolvasottabb” címszó alatt.

7.6.2 A közzététel időtartama

Az ajánlás megszületése előtt Dósa Imre már javasolta a nyomtatottól eltérő szabályozást, a közzététel módját és időpontját tekintve. Eszerint a helyreigazító közleményt a jogsértő tartalommal összeköttetésben, annak elérhetősége ideéig, illetve még azt követően is közzé kell tenni.¹⁵⁵ Kiss Tibor szerint viszont aránytalan lenne olyan szankció alkalmazása, amely a sérelmes közlemény hozzáférhetőségénél hosszabb időt állapítana meg. Ezen okból javasolja, hogy annyi ideig legyen hozzáférhető, amíg az eredeti jogsértő közlemény is az volt.¹⁵⁶

A jogalkotó nem rendelkezett külön a helyreigazító közleménnyel internetes felületen. A kialakult gyakorlat viszont Kiss Tibor álláspontjára helyezkedett. 2011 óta szinte egységesen a bíróságok minimum harminc napra – arra az időre, ameddig a tartalom maximum elérhető

¹⁵¹ Fővárosi Törvényszék. P.20119/2010/2.

¹⁵² Fővárosi Törvényszék P.25966/2011/3.

¹⁵³ Smtv. 12. § (2)

¹⁵⁴ Sarkady Ildikó: i.m. 311-312. o.

¹⁵⁵ Dósa Imre – Polyák Gábor: i.m. 162. o.

¹⁵⁶ Kiss Tibor: [2006] i.m. 669. o.

lehetett az érintett igényérvényesítéséig – kötelezik a közzétételre, de ha az eredeti tartalom fellelhető, akkor azzal azonos ideig kell elérhetőnek lennie.¹⁵⁷

Abban az esetben, ha egy újság nyomtatott és online változatában is megjelent a sérelmes közlemény, akkor az ítéletben is eltérő feltételeket szabtak, mint például a Fővárosi Bíróság határozatában a nyomtatott változatban és az online kiadásban is nyolc napon belül kötelezte a közlemény közzétételére, de az online változatban további kitételként szerepel, hogy legalább harminc napig, illetve a cikk elérhetőségének idejéig fellelhetőnek kell lennie a közleménynek.¹⁵⁸ Alkalmazzák az azonos helyen és ideig kitételeket.¹⁵⁹

Az Európa Tanács ajánlásában is szerepel, hogy a helyreigazítás akkor éri el célját, ha a közlemény mellett megtalálható a helyreigazított tartalom is. A dokumentált ítéletek között fellelhető olyan, amelyben a bíróság az alperesi szerkesztőséget a nyomtatott lapszámban és az internetes változatban is kötelezte a helyreigazító közlemény megjelenítése, továbbá egy link segítségével az eredeti tartalom mellett elérhetővé kellett tennie a helyreigazítás tényét. A bíróság indoklása szerint az interneten keresve a felperesről akkor kaphat az teljes tájékoztatást az érdeklődő, ha látja a bíróság milyen korrekció közlésére kötelezte a szerkesztőséget.¹⁶⁰

Ennek ellenére a bíróságok ítéletiben nem általános tendencia a helyreigazító közlemény link útján való csatolása, nem emelik ki minden esetben a közvetlen kapcsolatot az eredeti tartalom és a helyreigazító közlemény között.¹⁶¹ Előfordul, hogy a honlapon külön, a belső tartalomra mutató linken kötelezik közzétenni a helyreigazítást, de ez sajnos a ritkábban előforduló eset.¹⁶² A bíróságok az általános megfogalmazáshoz ragaszkodnak, hiszen a mai napig találkozhatunk az „azonos helyen és betűszedéssel” megfogalmazással online sajtó esetén is.¹⁶³ Javaslatunk szerint egységesített bírói gyakorlatra lenne szüksége, hiszen a jogintézmény céljának elősegítését szolgálja a csatolás vagy link útján való elérhetőség, tehát indokolt lenne kötelezni erre a bíróságokat.

¹⁵⁷ Fővárosi Törvényszék P.24732/2012/4.

¹⁵⁸ Fővárosi Bíróság P.21204/2011/3.

¹⁵⁹ Fővárosi Törvényszék P.26285/2013/2.

¹⁶⁰ Fővárosi Törvényszék. 27.P. 22.686/2007./6.

¹⁶¹ Fővárosi Törvényszék P.24215/2012/14.

¹⁶² Budapest Környéki Törvényszék 25.P.23.317/2012/5.

¹⁶³ Fővárosi Ítéletábla 2.Pf.20.219/2014/3.

8. Összefoglalás

A sajtó-helyreigazítás a személyiségvédelem egyetlen nevesített eszköze a sajtón keresztül megvalósuló jogsértésekkel szemben. A lakonikus megfogalmazású anyagi jogi szabályok az eljárásjogi szabályokkal nyerne teljességet, azonban a két szabályanyag együtt sem képes választ adni minden kérdésre, amellyel a bíróságok egy helyreigazítási per során szembesülnek. Az online sajtó sajtótermékek közé emelése további bizonytalanságokat eredményez, főként, hogy az új jogszabályi környezet nem dolgozott ki részletszabályokat az online sajtóra vonatkozóan, teljes mértékben a monolitikus szabályozás talajára helyezkedett.

Dolgozatunkban a sajtó-helyreigazítás online felületen való megvalósítása képezte a vizsgálódásunk tárgyát. Ennek keretében azt kellett néznünk, hogy az online környezetből eredő problémákra milyen megoldással él a judikatúra. A tartalmi korlátok miatt, és mert nem tartozik a dolgozat témájához szorosan, nem került sor a sajtó-helyreigazítás új szabályi környezetének vizsgálatára a többi médiaszolgáltatások fogalma alá eső média tekintetében.

Annak megválaszolásához, hogy a sajtó-helyreigazítás mennyiben képes betölteni rendeltetését az új szabályozási környezetben és a ráépülő bírói gyakorlatban, szükség volt az online sajtó jellegzetességeinek bemutatására. A dolgozat következő szerkezeti egységét a sajtó-helyreigazítás szabályanyagának leírása képezte. Ezek ismeretében lehetővé válik annak megfogalmazása, milyen problémás kérdések merülnek fel a helyreigazítás online felületre való alkalmazása során. A harmadik nagy szerkezeti egységet ennek bemutatása jelentette, amelyet főként az elmúlt három év bírói gyakorlatán keresztül találtunk megvalósíthatónak.

A problémás kérdéseket csoportosíthatjuk aszerint, hogy (I) már jogszabályi szinten is kísérletet tettek megoldásukra, vagy (II) a bírói gyakorlatra hárult megválaszolásuk.

I.) A jogszabályokon keresztül rendezésre került kérdések közül a legfontosabb magának az online sajtónak a sajtótörvény alá helyezése volt, valamint ennek megfelelően a médiaszolgáltató fogalmának bevezetése. Ezen kívül az anyagi jogi szabályok között került megfogalmazásra a korábbi bírói gyakorlatot adoptálva, hogy a napilapok és az online sajtótermékek esetében az igény kézhezvételétől számítva rövidebb határidő került kiszabásra a helyreigazító közlemény közzétételét illetően. Végül a joghatóság pontosabb leírása jobban alkalmazkodott az online felület eredményeként létrejövő globalizációhoz.

Az eljárásjogi szabályok fontos eredménye az alperes személyének pontos meghatározása.

II.) A helyreigazító közlemény közzétételének módja és ideje egyértelműen a bírói gyakorlat vívmánya. A bírói ítéletekben döntöttek az online sajtó huzamosabb megjelenésére válaszként megfogalmazott, az igényérvényesítés határidejének növelésére vonatkozó igényről is, a

korábbi gyakorlat folytatásával. Ebben az esetben az elmúlt három év bírói gyakorlatából arra a következtetésre lehet jutni, hogy a bíróságok az online sajtót sem kívánják az offline sajtótól eltérő bánásmódban részesíteni.

A korábbi gyakorlat jogalkalmazás által történő átvételének és továbbfejlesztésének nagy szerepe volt az Smtv. új fogalomrendszere által okozott alperes körüli bizonytalanságok kiküszöbölésében is.

Az online felület további kérdéseket is felvet, amelyre még nem született általános gyakorlat. Ilyen például, hogy a linkeken keresztül megvalósítható-e a híresztelés, mint a helyreigazítást megalapozó magatartás, hiszen az elméleti alapok megléte igazolható, de dokumentált esettel a dolgozat készítése során nem találkoztunk. Ebben a körben említhető még a kommentekért való helyreigazítási felelősség körüli bizonytalanság is, amelyre elméletben 2014 óta lehetőség van, de a végső ítéletet a bírói gyakorlat fogja kimondani.

A bevezetőben szereplő kérdésre adott válasz az, hogy a sajtó-helyreigazítás jelenlegi formájában képes megfelelő védelmet nyújtani az online sajtón keresztül megvalósuló, a jóhírnév sérelmére alkalmas közleményekkel szemben, amelyet alátámaszt az a tény is, hogy jelentős változást a 2011 óta alakuló bírói gyakorlat sem indukált. Annak ellenére, hogy az írott sajtóhoz képest radikálisan más és sokszínűbb online felület is jogi szabályozás alá került, a bírói gyakorlat a pontosabb megfogalmazás és a szigorúbb elbírálás irányába halad, bizonyítja ezt az alperessel kapcsolatos, a méltányossági szempontokat jobban mellőző gyakorlat kialakulása is.

A dolgozat az online helyreigazítással kapcsolatos problémákra és az azokra adott válaszokra igyekezett rávilágítani. Az olyan esetekben, ahol a korábbi szabályozásból ismert megoldásokat a jogalkotó nem kívánta tovább alkalmazni, a dolgozat megoldási javaslatokkal is élt. A bírói gyakorlat eredményeinek kodifikálása mindenképp indokolt volt, azonban a jövőben véleményünk szerint nincs szükség komolyabb változtatásra, a hiányosságok a joggyakorlat szintjén is megoldhatóak.

2014. november 4.

9. Felhasznált Irodalom

Monográfiák

1. *Dósa Imre – Polyák Gábor*: Informatikai jogi kézikönyv, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2003
2. *Koltay András – Lapsánszky András*: A médiaszabályozás kommentárja, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2011
3. *Koltay András – Lapsánszky András*: Médiajogi kommentárok, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2014
4. *Koltay András – Nyakas Levente*: Magyar és európai médiajog, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2012
5. *Németh János – Kiss Daisy (Szerk.)*: A polgári perrendtartás magyarázata II. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2007
6. *Osztovits András – Pribula László – Szabó Imre – Udvary Sándor – Wopera Zsuzsa*: Polgári eljárásjog I, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013
7. *Osztovits András – Pribula László – Udvary Sándor – Wopera Zsuzsa*: Polgári eljárásjog II, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013
8. *Petrik Ferenc*: A személyiség jogi védelme – a sajtó-helyreigazítás, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2001
9. *Pribula László*: A sajtó- helyreigazítás bírsági gyakorlata, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012
10. *Sarkady Ildikó*: Médiajogi írások, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2005
11. *Székely László*: Magyar sajtó- és médiajog, Dialog Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2007
12. *Wellmann György (szerk.)*, Polgári jog – Bevezető és záró rendelkezések, Az ember mint jogalany, Öröklési jog Az új Ptk. magyarázata I/VI., HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013

Cikkek, tanulmányok:

1. *Bodoky Tamás*: A hírportál mint tömegmédiium
http://www.mediakutato.hu/cikk/2005_02_nyar/05_hirportal (2014.09.01.)
2. *Detrekői Zsuzsa*: Szabályozható-e az internet?, Infokommunikáció és jog, 2010. 4. szám, 119-125. o.
3. *Hanák András*: Szabad és felelős sajtót. Lehetőségek az új PTK-ban, Fundamentum, 2007. 3. szám, 51-61. o.

4. *Jacob Rowbottom*: Sajtószabadság és politikai vita a digitális korban, *Fundamentum*, 2007. 4. szám, 5-19. o.
5. *Kiss Tibor*: Elmélet és gyakorlat diszharmóniája a sajtójog területén, *Infokommunikáció és jog*, 2006. 2. szám, 62-69. o.
6. *Kiss Tibor*: Sajtó- helyreigazítás az Interneten, *Magyar Jog*, 2006. 11. szám, 663-672. o.
7. *Kiss Tibor*: A sajtó-helyreigazítás gyakorlata az új szabályozási környezetben, *Magyar Jog*, 2011. 11. szám, 651-658. o.
8. *Koltay András*: A szólásszabadság húsz éve Magyarországon, *Magyar jog*, 2010. 4. szám, 224-233. o.
9. *Koltay András*: Az Alkotmány új 61. §-a, *Közjogi Szemle* 2010. 3. szám 1-9. o.
10. *Koltay András*: Sajtó-helyreigazítás és válaszjog: a sajtószabadság korlátja vagy kiteljesítése?, <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20084sz/12.pdf>, (2014. 07. 21.)
11. *Koltay András – Mayer Annamária – Nyakas Levente – Pogácsás Anett*: A médiaszolgáltatás és a sajtótermék fogalma az új magyar médiaszabályozásban, <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20114sz/06.pdf>, (2014. 07. 30.)
12. *Koltay András*: A válaszadási (sajtó-helyreigazítási) jog, európai összehasonlításban. http://jogtudomanyikozlony.hu/pdf/88m2966qio9cx8j_r1az6.pdf (2014.08.27.)
13. *Körmendy-Ékes Judit – Lengyel Márk*: Az on-line helyreigazítás az európai jog felfogásban, *Magyar Jog*, 2005. 5. szám, 308-314. o.
14. *Majtényi László – Polyák Gábor*: A szabadság hazai hagyományának megtagadása – új médiatörvények Magyarországon, *Közjogi szemle*, 2011. 1. szám, 1-13. o.
15. *Mark Deuze*: A web és a webes újságírás típusai, *Médiakutató*, 2003 ősz, http://www.mediakutato.hu/cikk/2003_03_osz/04_webes_ujsagiras/
16. *Mezei Kitti*: A sajtó-helyreigazítási eljárás és a személyiségvédelem összefüggései az új Ptk. változásainak nyomán, [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/mezei_kitti_sajto-helyreigazitasi_eljaras_es_szemelyisegvedelem_uj_ptk\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/mezei_kitti_sajto-helyreigazitasi_eljaras_es_szemelyisegvedelem_uj_ptk[jogi_forum].pdf), (2014.06.17.)
17. *Petrik Ferenc*: Személy vagy személyiség. Az új Ptk. személyiségi jogi rendelkezései, *Jogtudományi Közlöny*, 2011. május, 269-267. o.
18. *Polyák Gábor*: Haladék a sajtószabadságnak, <http://www.fundamentum.hu/sites/default/files/02-1-08.pdf>, (2014. 07.12.)

19. *Révész T. Mihály*: Sajtójogi felelősség kérdése a magyar jogban,
<http://majt.elte.hu/Tanszkek/Majt/TanszekiKiadvanyok/doc/JSZ199204.pdf>
(2014.08.26.)
20. *Szabó Gabriella*: Internetes hírportálok nyomában,
http://www.poltudszemle.hu/szamok/2008_4szam/2008_4_szabog.pdf
(2014.08.05.)
21. *Sarkady Ildikó*: Az önálló sajtótörvény problematikája és a kormányzati irányítás,
Infokommunikáció és jog, 2004. 4. szám, 115-123. o.
22. *Tattay Levente*: Közszerelők sajtó- helyreigazítási ügyei, Közjegyzők Közlönye,
2005. 9. szám, 8-20. o.
23. *Villányi József*: A véleménynyilvánítás szabadágának büntetőjogi korlátai az
interneten, Acta Humana, 2003. 4. szám, 28-43. o

Elsődleges források:

I. Törvények

1. 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
2. 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
3. 1986. évi II. törvény a sajtóról
4. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
5. 2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól
6. 2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról

II. Polgári Kollégiumi Állásfoglalások

1. Legfelsőbb Bíróság PK. 12. sz. állásfoglalás
2. Legfelsőbb Bíróság PK. 13. sz. állásfoglalás
3. Legfelsőbb Bíróság PK. 14. sz. állásfoglalás
4. Legfelsőbb Bíróság PK. 15. sz. állásfoglalás

III. Alkotmánybírósági határozatok

1. 165/2011. (XII. 20.) AB határozat
2. 9/2014. (V. 30.) AB határozat

IV. Irányelv

Recommendation Rec(2004) 16 of the Committee of Ministers to member states on the right of reply in the new media environment.